

20
TAHA / TAHA
OBJAVLJENA U MEKI, IMA 135 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
طه ﴿١﴾ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿٢﴾ إِلَّا تَذِكْرًا لِمَنْ يَخْشَى ﴿٣﴾
نَزِيلًا مِّنْ سَخَابِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ﴿٤﴾ الرَّحْمَنِ عَلَى الْعَرْشِ
أُسْتَوَى ﴿٥﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ
الْأَرْتِىٰ ﴿٦﴾ وَإِنْ تَجَهَّرَ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٧﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴿٨﴾

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!
Ta-ha. /1/ Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš, /2/ već da bude pouka onome koji se boji; /3/ objavljuje ga Stvoritelj Zemlje i nebesa visokih, /4/ Svemilosni, Koji se nad Aršom uzvisio. /5/ Njegovo je što je na nebesima, i na zemlji, i što je između njih, i što je pod zemljom! /6/ Ako se ti glasno moliš, pa, On zna i što je tajno i što je još skrovitije. /7/ Allah, drugog boga osim Njega nema, najljepša imena ima./8/

O kur'anskim kraticama bilo je riječi na početku sure "El-Bekara", pa nema potrebe da to ponavljamo. Uzvišeni kaže:

"Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš."
Katade kaže: "Nije ga, tako mi Allaha, učinio naporom, već milošću, svjetlom i vodičem u Džennet. **"Već da bude pouka onom ko se boji."** Allah, dž.š., objavio je Svoju Knjigu i poslao Poslanika kao Svoju milost robovima, da se pouči onaj ko je za pouku i da se čovjek okoristi onim što čuje iz Knjige, jer je ona pouka u kojoj je Allah, dž.š., objavio Svoje dozvole i zabrane. Uzvišeni kaže:

"Objavljuje ga Stvoritelj Zemlje i nebesa visokih", tj. ovaj Kur'an, što ti je dat, Objava je od Gospodara tvog, Gospodara svega, Svemoćnog upravljača svega, Koji je stvorio Zemlju sa njenim dolinama i vegetacijom i visoka nebesa uzdignutim i dražesnim. Uzvišeni kaže:

"Svemilosni, Koji se nad Aršom uzvisio." O ovome je bilo riječi u suri "El-A'raf" i nema potrebe da to ponavljamo. Najispravniji i najsigurniji put u vezi sa Allahovim atributima je put prvih generacija; on se drži se čvrsto Kur'ana i Sunneta i onoga što je u njima o ovome rečeno, bez postavljanja pitanja "Kako?", izvitoperivanja (akomodiranja), poistovjećivanja, poređenja ili lišavanja atributa. Uzvišeni kaže:

"Njegovo je što je na nebesima, i što je na zemlji, i što je između njih, i što je pod zemljom", tj. sve je pod Njegovom kontrolom, upravom, htijenjem, voljom i mudrošću. On je Stvoritelj toga, Bog i Vladar svega. Nema boga mimo Njega, ni gospodara osim Njega. Uzvišeni kaže:

"Ako se ti glasno moliš, pa On zna i što je tajno i što je skrovitije", tj. ovaj Kur'an objavljuje Onaj Koji je stvorio Zemlju i visoka nebesa i Koji zna tajne, pa i ono najskrivenije, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

"Objavljuje ga Onaj Kome su poznate tajne nebesa i Zemlje; On mnogo prašta i milostiv je." Alija ibn Ebu-Talha kaže da je Ibn-Abbas rekao: - tajna je koju čovjek nosi u sebi, a - ono je što čovjek ne zna da će uraditi prije nego to sazna, a Allah, dž.š., najbolje zna. Uzvišeni kaže:

"Allah, drugog boga osim Njega nema, najljepša imena ima", tj. Allah, dž.š., je Onaj Koji ti objavljuje Kur'an, drugog boga osim Njega nema; On ima najljepša imena i najuzvišenija svojstva. Pri kraju sure "El-A'raf" naveli smo hadise koji govore o ovoj temi. Allahu, dž.š., pripada pohvala i milost.

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١﴾ إِذْ رَأَى
نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا الْعُلَى ﴿٢﴾ أَتَيْكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ
أَوْ أَدْعَا عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿٣﴾

A da li je do tebe doprla vijest o Musau, /9/ kada je vatru ugledao, pa čeljadi svojoj rekao: "Ostanite vi tu, ja sam vatru vidio, možda ću vam nekakvu glavnju donijeti ili ću pored vatre naći nekoga ko će mi put pokazati." /10/

Uzvišeni nastavlja spominjući događaje iz Musaova, a.s., života kako mu je Objavu dao i kako je sa njim razgovarao nakon što je on ispunio obećanje svom puncu oko čuvanja stoke i sa svojom porodicom i suprugom zaputio se u namjeri da odu u Egipat. Zalutali su i izgubili se u pustinji, a bila je hladna, jako tamna zimska noć, puna zvijeri. Počeo je kresati o kremen da raspali vatru, kako je to bilo uobičajeno, ali nije uspijevao da ukreše jer se iskre

* Objavljena nakon sure "Merjem." Ajeti 130. i 131. su medinski.

nisu pojavljivale. Dok je tako radio, najedanput je ugledao sa desne strane Tura vatru, pa je obradovao svojoj čeljad, rekavši:

"Vidio sam vatru, možda ću vam nekakvu glavnu donijeti", tj. plamen da posvijetli sebi i svojoj porodici,

"ili ću pored vatre naći nekoga ko će mi put pokazati", tj. naći ću nekoga da mi pokaže put. Ovo je dokaz da su bili izgubili put, jer kada je ugledao vatru on je rekao: Ako ne nađem nikoga da mi pokaže put, donijet ću vam vatru da naložimo.

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَمْوَسَىٰ ۖ إِنِّي أَنَا رَبُّكَ ۖ
فَأَخْلَعَ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ صُورَىٰ ۖ وَأَنَا خَيْرُكَ فَاسْتَمِعْ
لِمَا يُوحَىٰ ۖ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي
ۖ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لِلْمُجْرِمِ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ۖ
فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهَا ۖ وَاتَّبَعِ هَوَاهُ فَتَرْدَىٰ ۖ

A kad do nje dođe, neko ga zovnu: "O Musa, /11/ Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj! Izuj, zato obuću svoju, ti si, doista, u blagoslovljenoj dolini Tuva. /12/ Tebe sam izabrao, zato ono što ti se objavljuje slušaj! /13/ Ja sam, uistinu, Allah, drugog boga, osim Mene nema; pa Meni ibadet čini i namaz obavljaj! /14/ Čas oživljenja će sigurno doći, od svakoga ga tajim, kad će svaki čovjek prema trudu svome nagrađen ili kažnjen biti. /15/ I neka te zato nikako ne odvрати od vjerovanja u njegov onaj koji u njega ne vjeruje i koji slijedi strast svoju, pa da budeš izgubljen."/16/

Uzvišeni kaže: **"I kad do nje dođe"**, tj. vatre i kad joj se primače, **"bi pozvan"**, tj. pozvao ga je Allaha dž.š.: **"O Musa!"** U drugom ajetu stoji:

"Neko ga zovnu s desne strane doline, iz stabla, u blagoslovljenom kraju: 'O Musa, Ja sam Allah.'" U ovoj suri Uzvišeni kaže: "Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj", tj. Onaj Koji ti se obraća, **"pa skini svoju obuću"**, iz poštovanja prema blagoslovljenom mjestu, jer **"se nalaziš u blagoslovljenoj dolini Tuva."** Ovo je ime doline. Uzvišeni kaže:

"Ja sam te izabrao", kao što na drugom mjestu kaže: **"Ja sam te odabrao nad ostale ljude"**, tj. iznad ljudi njegova vremena, **"zato ono što ti se objavljuje slušaj!" "Ja sam, uistinu, Allah, drugog boga, osim Mene, nema."** Prva obaveza onih na koje se odnose šerijatske obaveze je da znaju da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., Jedinog,

Koji druga nema. Uzvišeni kaže: **"pa Meni ibadet čini"**, tj. samo Meni ibadet čini i ne čini Mi širk,

"i namaz obavljaj, da bih ti uvijek na umu bio", tj. klanjaj, prilikom sjećanja na Mene. Potvrda su ovome riječi u dva najpoznatija "Sahiha" od Enesa, r.a., koji kaže da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /149/ "Ko prespava namaz ili ga zaboravi, otkup za njega je da ga klanja kada ga se sjeti. Nema drugog otkupa za namaz." Uzvišeni kaže: **"Čas oživljenja će sigurno doći"**, tj. on će sigurno nastupiti i sigurno biti. Uzvišeni kaže: **"Od svakoga ga tajim"**, tj. sakrio sam ga od svih stvorenja i nikoga nisam obavijestio o momentu njegova nastupa. Skoro sam ga sakrio čak i od Sebe.⁴⁴⁷ Mudrost je u tome

"da svaki čovjek bude prema trudu svome nagrađen ili kažnjen", tj. da dobije prema svome radu. Uzvišeni kaže:

"Neka te zato ne odvрати od vjerovanja u njegov onaj koji u njega ne vjeruje." Ovo je obraćanje punoljetnim i šerijatski obaveznim pojedincima da ne slijede put onoga ko poriče Sudanji dan, koji se drži samo ovog svijeta i suprotstavlja se svome Gospodaru. Ako prihvate njegove hirove, sigurno će nastradati.

وَمَا نَلَكَ بِيَمِينِكَ يَمْوَسَىٰ ۖ قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا
وَأَهْشُرُ بِهَا عَلَىٰ عَمِيٍّ وَلِي فِيهَا مَتَارِبٌ أُخْرَىٰ ۖ قَالَ أَلْقَاهَا يَمْوَسَىٰ ۖ
فَأَلْقَاهَا فَاذَاهِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ۖ قَالَ حُذِّهَا وَلَا تَخَفْ سَعِيدَهَا
سَيَرَّتْهَا الْأُولَىٰ ۖ

"A što ti je to u desnoj ruci, o Musa? /17/. "Ovo je moj štap", odgovori on, "kojim se postapam i kojim lišće ovcama svojim skidam, a služi mi i za druge potrebe." /18/. "Baci ga, o Musa!", reče On. /19/ I on ga baci, kad on, zmija koja hmili. /20/ "Uzmi je i ne boj se!", reče On, "Mi ćemo je vratiti u ono što je prije bila."/21/

Ovo je kategoričan dokaz Musau, a.s., od Allaha, dž.š., i velika mu'džiza, vanredna pojava i ljepota koja dokazuje da slično nije u stanju učiniti niko osim Allaha, dž.š., i da tako nešto ne donosi niko osim poslanog vjerovjesnika. Uzvišeni kaže:

⁴⁴⁷ Ovo je konstrukcija kojom se izražava pojačano značenje prikriivanja Smaka svijeta i ovakve su konstrukcije poznate u jeziku Arapa, a inače od Allaha nije sakrivena ni najsakrivenija stvar.

"Šta ti je to u desnoj ruci, o Musa?" Način postavljenog pitanja ukazuje na bliskost i to je upitno a potvrдна konstrukcija.

"Ovo je moj štap", odgovori on, "kojim se poštavam", tj. oslanjam se na njega pri putovanju, "i lišće ovcama svojim skidam", tj. nježno tresem drveće njim, da bi sa njega palo lišće kojim hranim svoje stado, a zatim kaže: "A služi mi i za druge potrebe", tj. interese, koristi i potrebe osim nabrojanih. Neki su pokušali da nabroje te potrebe. Međutim, njihova kazivanja su israilijati u kojima se spominje kako je Musa, a.s., štapom činio razna čuda. Da je to istina, Musa, a.s., bi znao za mogućnost njegovog pretvaranja u zmiju i ne bi u strahu od zmijske pokušao da pobjegne. Uzvišeni kaže:

"Baci ga, o Musa!", reče On, i on ga baci, kad on-zmija koja hmili", tj. postao je odmah velika zmija koja se brzo kreće poput kućne zmijske, koja je najbrža zmija, samo što je kućna malehna, a ova je velika. Zmija je bila, dakle, jako velika i vrlo brza, pa se Musa uplašio i počeo da bježi. Uzvišeni mu reče:

"Uzmi je i ne boj se!, reče On, "Mi ćemo je vratiti u ono što je prije bila." Musa je pokušao da je uzme tako što je kraj svoga ogrtača stavio oko ruke, ali mu Melek reče: "O Musa, ako ti Allah ukloni svoju zaštitu, može li ti ogrtač išta pomoći?" Musa odgovori: "Ne, ali ja sam slabić, od slabosti sam stvoren", a zatim oslobodi svoju ruku i stavi je na usta zmijske. Tada se ču kao škriganje kutnjaka i očnjaka. Pošto je dohvatio, a ono - njegov štap, a njegova ruka na mjestu za koje je držao svoj štap kada se na njega oslanjao, između dva zupca (režnja). Zato Uzvišeni kaže: "Mi ćemo je vratiti u ono što je prije bila", tj. u stanje koje otprije poznaješ.

وَاضْمَمَ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ
غَيْرِ سَوْءٍ ءَايَةً أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيكَ مِنْ ءَايَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ﴿٢٣﴾ أَذْهَبَ
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي
أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةً مِن لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي
وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَارُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ﴿٣١﴾ وَأَشْرِكْهُ
فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾ كَىٰ نَسْبُحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا
بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

"I uvuci ruku pod pazuhu svoje, ruka će se pojaviti bijela, ali ne bolesna; i eto, znamenje drugo, /22/ da ti pokazano neke od Naših čuda. /23/ Idi Faraonu jer je u zlu svaku mjeru prevršio! /24/ "Gospodaru moj", reče Musa, "učini prostranim prsa moja, /25/ i

olakšaj zadatak moj: /26/ odriješ uzao sa jezika mog /27/ da bi razumjeli govor moj /28/ i podaj mi za pomoćnika iz porodice moje /29/ Haruna, brata mog; /30/ osnaži me njime /31/ i učini drugom u zadatku mome /32/ da bismo Te mnogo hvalili /33/ i da bismo Te mnogo spominjali, /34/ Ti, uistinu, znaš za nas." /35/

Ovo je drugi dokaz Musau, a.s.:

"I uvuci ruku pod pazuhu svoje", tj. šaku pod rame ispod mišice. Kada bi Musa, a.s., zavukao svoju desnicu u džep, a zatim je izvadio, ona bi blistala kao da je komad mjeseca. Uzvišeni kaže:

"Ruka će se pojaviti bijela, ali ne bolesna", tj. od gube ili neke druge bolesti ili neke deformacije. Musa, a.s., tada je shvatio da je sreo svoga Gospodara. Uzvišeni kaže:

"Da ti pokažemo neka od Naših velikih čuda."

"Idi Faraonu jer je u zlu svaku mjeru prevršio", tj. idi Faraonu od koga si iz straha pobjegao, pozovi ga da robuje Jedinom Allahu, Koji druga nema, i naredi mu da lijepo postupa sa sinovima Israilovim, da ih ne muči, jer je u tome svaku mjeru prekoračio i ugnjetavao ih. Odao se samo ovome svijetu, a zaboravio je svoga Uzvišenog Stvoritelja. Musa reče:

"Gospodaru moj, učini prostranim moja prsa i olakšaj zadatak moj." Ovo je dova Musauova, a.s., njegovom Gospodarum, dž.š., u kojoj traži da mu rasprostrani grudi za ono za što ga šalje, jer mu stavlja u zadatak nešto veliko i daje mu važan položaj. Šalje ga najvećem tadašnjem vladaru na Zemlji, koji je uz to najžešći nevjernik, najviše ohol, ima najveću vojsku, najduže vlada, koji je najviše zalutao i koji je najnepokorniji. On tvrdi da ne pozna Allaha, dž.š., i da na prostoru na kome on vlada, ne zna za drugog boga osim sebe. Osim toga, Musa, a.s., cijelo je svoje djetinjstvo proveo u njegovom domu, u njegovoj sobi i postelji. Poslije je ubio jednog njegovog čovjeka i pošto se pobojavao, bježio je čitavo ovo vrijeme, a sada ga njegov Stvoritelj šalje upravo njemu da ga opominje i poziva Allahu, dž.š., da samo Njega obožava, ne čineći Mu širk. Zbog toga Musa, a.s., kaže: "Gospodaru moj, učini prostranim moja prsa i olakšaj zadatak moj." Ako Ti ne budeš moj pomagač, saveznik, podrška i potpora, ja za to neću imati snage.

"Odriješ uzao sa jezika mog da bi razumjeli govor moj." Kada mu je ponuđena hurma i žeravica, on je uzeo žeravicu i stavio je na svoj jezik, pa je zbog toga pri govoru tepao. O ovome će biti riječi kasnije. On nije tražio potpuno izliječenje od tepavosti, već samo odstranjivanje nesposobnosti govora kako bi ga razumjeli onoliko koliko je potrebno. Da je tražio potpuno odstranjivanje tepavosti, nje bi nestalo, ali poslanici traže samo onoliko koliko je potrebno. Allah, dž.š.,

udovoljio je njegovoj dovi i ostranio deformaciju sa njegovog jezika.

"I podaj mi za pomoćnika iz porodice moje Haruna, brata mog." Ovo je Musaova, a.s., molba Allahu, dž.š., da mu brata Haruna daruje za pomoćnika. Es-Sevri kaže da je Ibn-Abbas rekao: "Istog časa kada je Musa, a.s., zamolio da Harun postane vjerovjesnik, on je to i postao." **"Osnaži me njime"** Mudžahid kaže da znači "leđa" (potpora).

"i učini drugom u zadatku mome", tj. da se dogovaram sa njim.

"...da bismo Te mnogo hvalili i da bismo Te mnogo spominjali." Mudžahid kaže: "Niko se ne ubraja u one koji se Allaha puno sjećaju Ko se ne bude Allaha sjećao i spominjao Ga stojeći, sjedeći i ležeći."

"Ti, uistinu, znaš za nas", tj. o našem izboru, darivanju poslanstva nama i našem upućivanju Tvome neprijatelju Faraonu, pa smo ti na tome zahvalni.

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَتَّعْنَاكَ مَرَّةً
 أُخْرَى ﴿٣٧﴾ إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾ أَنْ اقْذِيبِي فِي التَّابُوتِ
 فَاقْذِيبِي فِي الْيَمِّ فَلْيُلْفِئْهُ الْيَمُّ بِالْسَّاحِلِ بِأَخْذِهِ عَدُوِّي وَعَدُوْلَهُ
 وَالْقَتِيبُ عَلَيْكَ مَحَبَّةٌ مِّنِّي وَلِنُصْنِعَ عَلَىٰ عَيْتِي ﴿٣٩﴾ إِذْ تَمَثَّىٰ خُتْبَكَ
 فَنَقُولُ هَلْ أَدْرَأكُمْ عَلَىٰ مَنْ يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا
 وَلَا تَحْزَنَ وَقَدَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا

"Udovoljeno je molbi tvojoj. o Musa", reče On, /36/ a ukazali smo ti milost Svoju još jednom, /37/ kada smo majku tvoju nadahnuli onim što se samo nadahnućem stiče: /38/ 'Metni ga u sanduk i u rijeku baci, rijeka će ga na obalu izbaciti, pa će ga i Moj i njegov neprijatelj prihvatiti.' I na tebe sam bacio ljubav od Mene i da rasteš pod okom Mojim. /39/ Kada je sestra tvoja otišla i rekla: 'Hoćete li da vam ja pokažem onu koja će se o njemu brinuti? Mi smo te majci tvojoj povratili da se raduje i da više ne tuguje. A ti si ubio jednog čovjeka, pa smo te Mi brige oslobodili i raznim nevoljama te iskušali pa spasili.' /→ /

Uzvišeni kaže: **"Udovoljeno je tvojoj molbi, o Musa!"** Ovo je udovoljavanje molbi Musaovoj, a.s., Allahovo, dž.š., u kojoj je molio da mu odriješi uzao sa jezika, a njegova brata Haruna da mu učini pomoćnikom u njegovom zadatku i da ga kao vjerovjesnika pošalje sa njim. Uzvišeni podsjeća

Musaa, a.s., na blagodati kojima ga je ranije obasuo kao što je naredba njegovoj majci šta da uradi da bi ga zaštitila od Faraona i njegove policije, s obzirom da je rođen u godini u kojoj su ubijali svu mušku djecu među Izraelćanima. Pošto bi ga nahranila, stavila bi ga u jedan sanduk i spustila u rijeku Nil. Sanduk je užetom privezala za svoju kuću, ali kada je jedne prilike otišla da ga obiđe, uže se bilo odvezalo a rijeka odnijela sanduk. Obuzela ju je briga i tuga koju Allah, dž.š., spominje:

"I srce Musaove majke ostade prazno, umalo da ga ne prokaza, da Mi srce njeno nismo učvrstili." Voda ga je odnijela do Faraonovog doma.

"I nadoše ga Faraonovi ljudi, da im postane dušmanin i jad", tj. da se ispuni Allahova, dž.š., odredba, iako su ubijali mušku djecu da se sačuvaju od Musavog, a.s., dolaska. Ali, Allah, dž.š., dosudio je, a Njemu pripada apsolutna vlast i moć, da odraste na Faraonovoj postelji, hrani se njegovom hranom i pićem, uz njegovu ljubav i ljubav njegove žene. Zato Uzvišeni kaže:

"Prihvatit će ga Moj i njegov neprijatelj: I na tebe sam bacio ljubav od Mene", tj. učinio sam da te voli i neprijatelj. **"I da rasteš pod okom Mojim"**, tj. Ja ću te paziti i dati da u carskom dvoru živiš i uživaš, i da se hraniš carskom hranom dok ne porasteš. Uzvišeni kaže:

"Kada je sestra tvoja otišla i rekla: 'Hoćete li da vam pokažem onu koja će se o njemu brinuti?', Mi smo te majci tvojoj povratili da se raduje i da više ne tuguje." Kada se našao u Faraonovoj porodici, pokušavali su da mu nađu dojjilju, ali on nije htio da doji, kako Uzvišeni kaže:

"Mi smo mu već bili zabranili dojjilje." Došla je njegova sestra i rekla: "Hoćete li da vam pokažem porodicu koja će vam se o njemu brinuti i koja će mu dobro željeti?", tj. hoćete li da vam dovedem onu koja će ga ubuduće uz nadoknadu dojjiti? Skupa su otišli do njegove majke i kada mu je ponudila svoja prsa on ih je prihvatio. Silno su se obradovali. Dali su joj nagradu što ga hrani, pa joj je zbog njega dato da na dunjaluku poživi u sreći, miru i počastima, a na ahiretu sa još većim blagodetima i ljepše. Zato se u hadisu kaže: /150/ "Trudbenik koji u svom poslu namjerava hajr sličan je Musaovoj majci koja je dojjila svoga sina a za to primala plaću." Uzvišeni kaže:

"Mi smo te majci tvojoj povratili da se raduje i da više ne tuguje", tj. za tobom **"a ti si ubio jednog čovjeka"**, tj. Kopta, **"pa smo te Mi brige spasili."** Bila je to briga zbog opasnosti koja mu je prijetila usljed odluke Faraonovih podanika da ga ubiju. Pobjegao je iz straha od njih i došao do izvora Medjen, gdje mu je u vezi s tim dobri čovjek rekao:

"Ne boj se, spasio si se od silničkog naroda." Uzvišeni kaže: **"I od raznih nevolja te spasili."** Nesai bilježi u "Tefsiru" iz svog "Sunena", da

je u vezi sa riječima: "I od raznih nevolja te spasili" Seid ibn Džubejr pitao Abdullaha ibn Abbasa za značenje riječi. Rekao mu je: "Podsjeti me na to početkom dana, jer o tome ima mnogo šta da se kaže." Kada je osvanuo novi dan, poranio je do Ibn-Abbasa da mu ispuni dato obećanje i ispriča sve o značenju riječi. Ibn-Abbas ispričao je dugačak hadisi-mevkuf čiji je samo mali dio merfu'. Čini se da ga je čuo od Ka'ba el-Ahbara ili nekog drugog kao israilijate koje je dozvoljeno prenositi. A Allah, dž.š., najbolje zna. Mi smo odabrali suštinu priče vodeći računa o njenoj vezi sa određenim događajem i saglasnosti sa onim što govori Kur'an, objavljen našem poslaniku Muhammedu, s.a.v.s. Iznosimo skraćenu verziju značenja riječi, koju, kao mevkuf, prenosi Ibn-Abbas, r.a. "Allah, dž.š., ukazao je Svoju milost Musau, a.s., još dok je bio zametak u utrobi svoje majke, u trenutku njegove ljetnje, u spuštanju mane i prepelica Izraelćanima, putem udaranja štapa po kamenu iz koga je poteklo dvanaest vrela tako da je svako pleme znalo sa koga vrela će piti vodu. Ovdje prvo spominjemo: Faraon naredi da se ubija svako novorođenče sinova Israilovih, tj. muška djeca, a da se ženska ostavljaju na životu, da bi se tako spriječila pojava onoga koji će uništiti Faraona i njegovu vlast. Pošto su vidjeli da stari Izraelćani umiru a mladi se ubijaju, rekli su: 'Ubrzano nestaje muškaraca Izraelćana. Da bi vas što duže služili i obavljali poslove za vas, jedne godine ubijajte svu njihovu novorođenu mušku djecu a ostavljajte žensku, a sljedeće godine ne ubijajte nikoga.' Allah, dž.š., je odredio da se Harun, a.s., rodi u godini u kojoj nije vršeno ubijanje, a Musa, a.s., u godini u kojoj je ono vršeno. Tuga i briga se naselila u srce njegove majke još dok je bio u njenom stomaku, ali je njega štitilo ono za što je namijenjen. Eto, to je el-futun, Ibn-Džubejre. Kada je rodila Musaa, Allah, dž.š., nadahnuo je njegovu majku da napravi sanduk, stavi dijete u njega i baci ga u rijeku. Plutajući rijekom, stigao je do Faraonovih dvora. Služkinje Faraonove žene našle su ga i donijele joj sanduk; kada ga je otvorila, kad tamo - dječacić. Jako se obradovala, a Allah je dao da ga zavoli. Pokušali su da mu nađu dojilju, ali je dijete odbijalo da doji. Tada im je ušla Musaova sestra, koja je krišom pratila šta će se sa njim desiti. Vidjela je da je dijete uneseno u Faraonov dvor i da pokušavaju da mu nađu dojilju, ali u tome ne uspijevaju. Rekla im je: 'Hoćete li da vam ja pokažem porodicu koja će vam se o njemu brinuti i koja će mu dobro željeti?' Upitali su: 'Kako znaš da će ga oni dobro paziti ili ti njega možda znaš?' I ovo spada u "el-futun", Ibn-Džubejre! Ona je odgovorila: Brinut će se o njemu jer time žele da koriste vladaru! Pustili su je i ona je otišla svojoj majci da je obavijesti šta se desilo. Njegova majka došla je u Faraonov dvor. Čim ga je stavila u svoje krilo, počeo je da traži njena prsa i pošto ih je osjetio, počeo je da doji.

Radosna vijest objavljena je Faraonovoj ženi, koja je ubrzo stigla i Musaovoj majci ukazala gostoprimstvo, izrazivši svoju želju da ostane da živi i boravi na dvoru uz dijete, uz izvinjenje što će ostaviti svoju kuću. Tada se Musaova majka sjetila Allahovog obećanja u vezi sa njenim sinom, pa je odbila prijedlog Faraonove žene, jer je bila sigurna da Allah ispunjava svoje obećanje. Istoga dana vratila se kući sa svojim sinom. Allah je dao da se lijepo razvija, čuvajući ga za ono što mu je odredio. Pošto ga se jako zaželjela, Faraonova žena je zatražila, jednog dana, od Musaove majke da joj ga donese. Kada ga je donijela, obasula ju je mnogobrojnim poklonima. Faraonova je žena unijela dijete u Faraonovu sobu da ga i on počasti i dariva, ali ga je Musa uhvatio za bradu i povukao prema zemlji. Božiji dušmani koji su zalutali s Pravog puta rekoše Faraonu: 'Zar ne vidiš da on misli da ti je nasljednik i da će te nadmašiti i srušiti sa prijestola.' Faraon je tada naredio da dođu da ga ubiju. Eto, i to je el-futun, Ibn-Džubejre," reče Ibn-Abbas. "U tu situaciju se miješa Faraonova žena koja reče: 'Pa ovo je dijete koje ne razmišlja. Donesite dvije žeravice i dva dragulja i stavite ih pred njega. Ako uzme dragulje, znači da razmišlja, jer ko razmišlja, neće uzeti žeravice a ostaviti dragulje.' Pošto su ih stavili ispred njega, on je dohvatio žeravicu, pa Faraonova žena reče: 'Eto, vidite li?' Tako ga je Allah sačuvao u trenutku već donesene odluke o njegovom ubistvu. Pošto je odrastao, vidio je jedne prilike da Kopt hoće da ubije Izraelćanina, koji od Musaa zatraži pomoć. Musa udari Kopta i ubi ga. Ovo nije znao niko osim Allaha, pa potom i Izraelćanina. Pošto ubi čovjeka, Musa reče: 'Ovo je šejtanovo djelo i on je neprijatelj koji otvoreno vodi u zabludu.'

"Gospodaru moj", reče, "ja sam sam sebi zlo nanio, oprost mi!" I On mu oprost. On, uistinu, prašta i On je milostiv. Sutradan je Musa ponovo sreo istog Izraelćanina i vidio ga kako se tuče sa drugim Koptom. Ponovo Izraelćanin pozva Musaa u pomoć. Musa tada reče Izraelćaninu: 'Ti si otvoreni zavodnik.' Izraelćanin vidje da se Musa naljutio kao i prethodnog dana i poboja se da će njega ubiti, mada to Musa nije namjeravao, već je namjeravao ponovo da ubije Kopta. U svom strahu Izraelćanin reče Musau: 'Ti hoćeš da i mene ubiješ kao što si juče ubio čovjeka.' Kada su se rastali, prisutni Kopt ode i obavijesti Faraona o onome što je čuo od Izraelćanina. Faraon šalje katile da ga ubiju, ali ga jedan njegov čovjek na vrijeme obavještava.... I ovo je el-futun Ibn-Džubejre." Spomenuo je, zatim, njegovo stizanje u Medjen, spašavanje od Faraona, njegovu ženidbu sa jednom od dvije kćeri dobrog čovjeka⁴⁴⁸ kod koga je boravio u Medjenu, njegovo osmogodišnje, odnosno desetogodišnje službovanje

⁴⁴⁸ Kaže se da je taj "dobri čovjek" Šuajb, a.s., a Allah najbolje zna.

kod dobrog čovjeka gdje je čuvao stoku. Pošto je navršio deset godina boravka, krenuo je sa svojom porodicom i putujući tako, jednog trenutka im rekao: "Vidio sam vatru." Otišao je da donese jednu glavnu iz vatre, ali je bio pozvan sa desne strane doline u blagoslovljenom mjestu iz jedog stabla: "Zaista sam Ja Allah." Tu mu je Allah pokazao čudo sa štapom (kako se on pretvara u zmiju), zatim čudo sa rukom, da bi mu, zatim, stavio u zadatak da ide Faraonu i pozove ga Allahu, dž.š. Musa zamoli Allaha da mu brata Haruna da kao pomoćnika. Spomenuo je njegov odlazak Faraonu, bacanje štapa, presijevanje ruke, skupljanje mađioničara, njihovo bacanje štapova i užeta, Musaovo bacanje štapa i njegovo pretvaranje u veliku zmiju koja uništava njihove štapove i užeta, vjerovanje mađioničara u Allaha, dž.š., Faraonovu srdžbu na njih, njihovo smaknuće zbog toga što su povjerovali, dovu Faraonove žene Allahu, koja je bila vjernica, da pomogne Musaa protiv Faraona i njegovih pristalica, slanje poplave, skakavaca, krpelja i krvi Faraonovom narodu kao jasnih dokaza, ne bi li povjerovali. Ali im je to povećavalo nevjerovanje i oholost. Svaki put, kada je Allah poslao neki dokaz, Faraon je tražio pomoć od Musaa, dajući garanciju da će dozvoliti Izraelićanima da se odsele sa Musaom. Kada bi im kazna bila uklonjena, on bi porekao ono što je obećao i izigrao svoju obavezu. Allah naređuje Musau da sa narodom napusti Egipat. Oni kreću navečer, a Faraon i njegova vojska kreću za njima odmah sljedećeg jutra. Musa udara štapom po moru kada je prethodnica Faraonove vojske već sustizala začelje Musaova naroda. More se rastavilo kako je Allah odredio. Kada su Musa i njegov narod prošli kroz more, a Faraon i njegova vojska prolazila kroz njega, more se na njih obušilo kako je Allah odredio. Faraon i njegova vojska se potopiše, ali se Musaov narod i dalje plašio i sumnjao u Faraonove potapanje, pa ga je Allah izbacio iz mora da se umire i da se vesele njegovom stradanju i vide Allahov jasan i otvoreni dokaz. Prošli su pored naroda koji obožava kipove pa su rekli:

"O Musa, napravi i ti nama božanstvo kao što oni imaju bogove!, 'Vi ste, doista, narod koji nema pameti', reče on." Musa je postavio svoga brata Haruna da ga mijenja u rukovođenju narodom, budući da je otišao Gospodaru na trideset dana. On je prepostio svih trideset dana i noći da bi još, po božanskoj naredbi, dopunio deset dana, a njegov narod ga je kroz to vrijeme, čekao. Na stranputicu ih zavodi Samirija i oni počinju obožavati tele ne obazirući se na Harunove opomene i njegovo protivljenje. Jedna skupina je obožavala tele, a drugi su rekli: "Ovo je šejtanski posao, tele nije naš Bog i mi ga ne vjerujemo." Kada se Musa vratio svome narodu i zatekao ih u tom stanju, jako se naljutio i ožalostio. Uhvatio je svoga brata za glavu i počeo je tresti, pobacavši ploče u srdžbi. Poslije se izvinjavao svome bratu i tražio oprost za njega a zatim spalio tele i

njegov pepeo razbacao po moru, tako da su se Izraelićani uvjerali da to nije Bog. Musa je poslije molio Allaha da oprost njegovom narodu zbog onoga što su učinili, pa je Allah rekao da će im oprostiti pod uvjetom da svako ko sretno svoga oca, sina ili brata da ga ubije sabljom, i tako su uradili sve dok ne bi poubijano 70000 osoba. Nakon toga ih je oslobodio ubijanja pa oprostio i ubicama i ubijenim. Kada ga je srdžba minula, Musa je sa njima krenuo prema Kudus, noseći ploče sa sobom. Naredio im je da oslobode Kudus od onih koji su u njemu bili. Oni mu odgovoriše da se tamo nalazi moćan narod koga oni ne mogu savladati: "Mi tamo nećemo ići dok se oni tamo nalaze." Dvojica ljudi su rekla: "Oni, tačno je, izgledaju moćni, ali oni nemaju hrabra srca ni odlučnosti i čim vi uđete na vrata vi ćete ih pobijediti." Ali, oni rekoše Musau: "Idite ti i tvoj Gospodar, pa se borite, a mi ćemo ovdje čekati." Musa se rasrdi i pozva na njih prokletstvo. Zato im Allah zabrani da uđu u Kudus sljedećih četrdeset godina i oni lutaše Zemljom bez sigurnosti. Allah im poslije, kao zaštitu poslao bijeli oblak, spusti nanu i prepelice, dade im kamen koga su sa sobom nosali, a iz koga bi poteklo dvanaest vrela kada Musa po njemu udari svojim štapom. Svaka je skupina znala svoje mjesto gdje će piti, odnosno svako od dvanaest plemena znalo je svoje vrelo gdje će se napajati. Ovo je tumačenje riječi Uzvišenog: "I od raznih nevolja te spasili", tj. spašavali smo te i pomagali ti, kada god si padao u nevolje. Izlazio si iz njih zaštićen Allahovom zaštitom, okružen Njegovom pažnjom i podrškom. Allahu, dž.š., pripada pohvala i milost.

فَلَيْتَ سِينِ

فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَا مُوسَى ﴿٤٠﴾ وَأَصْرَطْنَاكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾
أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا نَبِيَّآ فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ
إِنَّهُ مَطْفُؤًا ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيْسَ لَكَ بِنَدِكِّرُ أَوْ يَخْتَلِي ﴿٤٤﴾

"I ti si ostao godinama među stanovnicima Medjena, zatim si, o Musa, u određeno vrijeme došao, /40/ i Ja sam te za Sebe izabrao. /41/ Idite ti i tvoj brat, sa dokazima Mojim, i neka sam vam Ja uvijek na pameti. /42/ Idite Faraonu, on se, doista, osilio, /43/ pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobjojao."/44/

Uzvišeni govori Musau, a.s., kako je među stanovnicima Medjena proveo jedno određeno vrijeme, pobjegavši od Faraona i njegove svite, gdje je u tabini čuvao stoku. **"Zatim si u određeno**

vrijeme došao", tj. na (zakazano) vrijeme. **"Ja sam te za Sebe izabrao"**, tj. kao poslanika po Svome htijenju i želji. Uzvišeni kaže: **"Idite ti i tvoj brat, sa dokazima Mojim"**, tj. Mojim mu'džizama, **"I nemojte malaksati u sjećanju na Mene!"**, tj. ne dozvolite da posustate u zikrullahu, niti da klonete. Zikrullah će vam biti pomoć protiv Faraona i snaga kojom ćete ga pobijediti, kako stoji u hadisu: /151/ "Zaista, Moj je rob svaki Moj rob koji Me spominje kada se bori sa njemu ravnim po hrabrosti." Uzvišeni kaže:

"Pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobjojao." U ovom je ajetu divna pouka za način pozivanja u vjeru kroz nježnost, kako kaže Jezid er-Rikaši: "O ti što ljubav pokazuješ prema onome sa kim se boriš, kakav si tek prema onom koga dozivaš i voliš?" Idite, dakle, Faraonu i podsjetite ga na to da on ima Stvoritelja, i da će Mu se vratiti i da postoje Džennet i Džehennem. Sve mu to saopćite umiljatim, lahkim i blagim riječima, da na dušama ostave što jači utisak i efekt, kako Uzvišeni kaže:

"Pozivaj na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom i sa njima raspravljaj na najljepši način." Uzvišeni kaže:

"Ne bi li razmislio ili se pobjojao", tj. ne bi li napustio zabludu ili se pobjojao svoga Gospodara. Razmišljanje je izlaz iz opasnosti, a strah je pokoravanje. Sve mu ovo saopćite da bi imao dokaze protiv sebe i opomenu prije kažnjavanja.

قَالَ رَبِّنَا
 إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطَّغَىٰ ﴿٤٥﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا
 أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾ فَأَنبَأَهُ فَقَوْلًا إِنَّا رَسُولُ رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي
 إِسْرَائِيلَ وَلَا نُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِبَيِّنَاتٍ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا مِنْ
 أَنْبِئِ الْهَادِيَ ﴿٤٧﴾ إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ
 ﴿٤٨﴾

"Gospodaru naš", rekoše oni, **"bojimo se da nas odmah na muke ne stavi ili da svaku mjeru zla ne prekorači."** /45/ **"Ne bojte se!"**, reče On, **"Ja sam sa vama, Ja sve čujem i vidim."** /46/ **Idite k njemu i recite: "Mi smo poslanici Gospodara tvoga, pusti sinove Israilove da idu sa nama i nemoj ih mučiti! Donijeli smo ti dokaz od Gospodara tvoga, nek živi u miru onaj koji Pravi put slijedi!"** /47/ **Nama se objavljuje da će sigurno stići**

kazna onoga koji ne povjeruje i ko glavu okrene." /48/

Uzvišeni obavještava da su Musa i Harun, a.s., tražeći Allahovu, dž.š., pomoć, rekli:

"Gospodaru naš, bojim se da nas odmah na muke ne stavi ili da svaku mjeru zla ne prekorači", stavljajući na znanje da se oni plaše da će ih ščepati kao neprijatelje. **"Ne bojte se!"**, reče On, **"Ja sam sa vama, Ja sve čujem i vidim"**, tj. Meni nije skriveno ono što sam vam naredio i znajte da je njegov perčin u Mojoj ruci i on samo po Mom dopuštenju govori, diše i radi, a nakon što Ja naredim. Ja sam sa vama Svojom pomoći, zaštitom i potporom. Uzvišeni kaže:

"Idite k njemu i recite: 'Mi smo poslanici Gospodara tvoga.'"'

Ibn-Abbas kaže da su pred Faraonovim vratima ostali jedno izvjesno vrijeme dok im se nije dopustilo da uđu, nakon teške procedure. Es-Suddi kaže da je Musa, a.s., kada je stigao u Egipat, najprije posjetio svoju majku i brata koji ga nisu prepoznali. Kada su ga prepoznali, poželjeli su mu dobrodošlicu, a on reče: "Harune, moj Gospodar mi je naredio da odem Faraonu i da ga pozovem na pokornost Allahu, a tebi je naredio da mi pomogneš." Harun, a.s., mu odgovori: "Uradi kako ti je naredio tvoj Gospodar." Otišli su noću, pa je Musa, a.s., svojim štapom zalupao na vrata dvora. To je čuo Faraon i upitao: "Ko se to usuđuje da nešto ovako opasno radi?!" Stražari i portiri su ga obavijestili da se tamo nalazi neki lud čovjek, koji za sebe tvrdi da je Božiji poslanik, a on reče: "Dovedite ga!"

"Njih dvojica rekoše: 'Mi smo poslanici Gospodara tvoga, pusti sinove Israilove da idu sa nama i nemoj ih mučiti! Donijeli smo ti dokaz od Gospodara tvoga, a neka živi u miru onaj koji Pravi put slijedi'", tj. mi smo ti donijeli čudo od Gospodara tvoga, pa živi u miru ako budeš slijedio uputu.

"Nama se objavljuje da će, sigurno, kazna stići onoga ko ne povjeruje i glavu okrene", tj. nas je Allah, dž.š., obavijestio kroz Objavu, koju nam je zaštit čenu dostavio, da će, sigurno, kazna stići one koji ne vjeruju u Njegove dokaze i napuste pokornost Njemu, kao što Uzvišeni kaže:

"Onda će onome koji je obijestan bio, i život na ovom svijetu više volio, Džehennem prebivalište postati sigurno."

قَالَ مَنْ رَبُّكُمْ يَا مُوسَىٰ ﴿٤٩﴾ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ
 حَلْقَهُ وَهُوَ هَادِي ﴿٥٠﴾ قَالَ فَمَا بِالْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾ قَالَ عَلَيْهَا عَذَابٌ
 رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَىٰ ﴿٥٢﴾

"Pa ko je Gospodar vaš, o Musa?", upita Faraon. /49/ "Gospodar naš je Onaj Koji je svemu dao oblik a zatim ga uputio." /50/ "A što je sa narodima davnašnjim?", upita on. /51/ "Znanje o njima kod Gospodara je moga, u Knjizi!", reče Musa, "Gospodaru mome ništa skriveno nije i On ne zaboravlja." /52/

Uzvišeni obavještava kako je Faraon poricao postojanje Boga, dž.š., Graditelja i Stvoritelja svemira, njegovog Gospodara i Vladara.

"Pa ko je vaš Gospodar, o Musa?", tj. ko je taj koji te je poslao? Ja ga ne poznajem, a nisam vas ni učio da osim mene ima neko drugo božanstvo.

"Gospodar naš je Onaj Koji je svemu dao oblik, a zatim ga uputio." Seid ibn Džubejr kaže: "Dao je svakom stvorenju ono što mu je potrebno. Čovjeku nije dao ono što je dao četveronožnoj životinji, niti četveronožnoj životinji ono što je dao psu, a psu nije dao ono što je dao ovci. Svakome je dao ono što mu je potrebno, i to tako da sve što je stvorio, stvorio je drugačije." **"A što je sa narodima davnašnjim?", upita on.** Kada ga je Musa, a.s., obavijestio da je njegov Gospodar, Koji ga šalje - Stvoritelj, Koji daje opskrbu, Koji sve određuje i upućuje, Faraon je zatražio objašnjenje za pitanje prošlih naroda, jer oni nisu obožavali Allaha, dž.š., pa šta će sa njima biti?

Musa, a.s., mu odgovori: "Iako nisu obožavali Allaha, njihova djela su kod Njega registrovana i dobit će nadoknadu prema Njegovoj Knjizi, a to je Levhi-mahfuz i knjiga registrovanih djela. **"Gospodaru mome nije ništa skriveno i On ništa ne zaboravlja"**, tj. ništa se od Njega ne može sakriti i ne promiče Mu ni malo ni veliko, i On ništa ne zaboravlja. On sve obuhvata svojim znanjem, slavljen je On i uzvišen, čist i visoko iznad svega. Znanje stvorenja ima dva nedostatka, i to: prvo je nemogućnost sveobuhvatnog znanja, a drugo je zaboravljanje onoga što se nauči; Allah, dž.š., čist je od i jednog i drugog.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ
مَهْدًا وَسَكَنًا فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ
أَنْبُوتًا مِنْ بَنَاتِ شَتَّى ۖ كُلُوا وَارْزُقُوا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي ذَلِكَ
لَا يُغْنِيَنَّ لَكُمْ أَوْلِيَاءُ النَّاسِ * مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا
نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ۗ وَلَقَدْ آتَيْنَا آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبُوا وَأَبَى ۗ

On je za vas Zemlju posteljom učinio i po njoj vam prolaze utro, i On spušta s neba kišu!, "Samo Mi dajemo da uz njenu pomoć u parovima niče bilje raznovrsno. /53/ Jedite i napasajte stoku svoju! To su dokazi za one koji pameti imaju. /54/ Od zemlje vas stvaramo i u nju vas vraćamo i iz nje ćemo vas po drugi put izvesti. /55/ I Mi smo Faraonu sve dokaze naše pokazali, ali je on ipak porekao i da povjeruje odbio." /56/

Ovo je upotpunjavanje odgovora koga je dao Musa, a.s., u kome je opisao svoga Gospodara Uzvišenog, a na pitanje koje mu je postavio Faraon: **"Gospodar naš je Onaj Koji je svemu dao oblik a zatim ga uputio."** U tom smislu nastavlja odgovor pa kaže: **"On je za vas Zemlju posteljom učinio"**, pa ste na njoj stabilni i sigurni, na njoj boravite, spavate i po njenoj površini putujete.

"I po njoj vam je puteve utro", tj. dao vam je puteve sa orijentirima po kojima putujete, kao što na drugom mjestu kaže:

"I po njima smo staze i bogaze stvorili da bi oni kuda žele stizali." Uzvišeni kaže:

"I On spušta s neba kišu, "Samo Mi dajemo da uz njenu pomoć u parovima niče bilje raznovrsno", tj. razne vrste plodova i usjeva, te proizvodi slatkog kiselog i gorkog okusa, različitih vrsta. **"Jedite i napasajte stoku svoju!"**, tj. jedite razne vrste hrane a svoju stoku hranite zelenilom i rastinjem. **"To su dokazi"**, tj. tvrdnje, uvjerenja i garancija, **"onima koji pameti imaju"**, tj. onima koji imaju zdrave, pravo orijentisane pameti u istini da nema drugog boga osim Allaha i da osim Njega nije niko Stvoritelj.

"Od zemlje vas stvaramo i u nju vas vraćamo i iz nje ćemo vas po drugi put izvesti", tj. vaš početak je od zemlje, jer je vaš otac Adem, a.s., stvoren od prašine, uzorka Zemlje, pa ćete se u nju povratiti i postati zemlja nakon što pomrete i iz nje ćemo vas ponovo izvesti, kao što Uzvišeni kaže na drugom mjestu:

"Bit će onoga Dana kada vas On pozove, i odazvat ćete se, hvaleći ga, i pomislit ćete da ste ostali samo malo vremena." U "Sunenu" se navodi hadis: /152/ "Poslanik, s.a.v.s., prisustvovao je džhenazi, pa kada je umrli spušten u kabur, uzeo je šaku zemlje, bacio je na kabur i rekao: **"Od nje smo vas stvorili."** Uzeo je šaku zemlje i po drugi put i bacivši je na kabur, rekao: **"U nju vas vraćamo"**, pa je isto uradio i treći put, pa rekao: **"Iz nje ćemo vas po drugi put izvesti."** Uzvišeni kaže:

"I Mi smo Faraonu sve dokaze Naše pokazali, ali je on ipak porekao i da povjeruje odbio", tj. predočeni su mu jasni dokazi, znakovi i istine, ali ih je odbacio svojim nevjerstvom, inadom i razvratom, kao što Uzvišeni kaže:

"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, mada su u sebi znali da su istinita."

قَالَ أَجَعَلْتُمُ الْخُرُوجَ مِنَّا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكِ يَا مُوسَى ﴿٥٧﴾ فَلَمَّا نَبَتْكَ بِسَعْدِ
مِثْلِهِ فَأَجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا
سُوًى ﴿٥٨﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْتَةِ وَأَنْ تُحْشَرَ الْكَاسُفِيُّ ﴿٥٩﴾

"Zar si došao da nas pomoću vradžbine svoje iz zemlje naše izvedeš, o Musa!", upitao je. /57/ "I mi ćemo tebi vradžbinu sličnu ovoj doista, pripremiti! Zakazi nam ročište koga ćemo se i mi i ti pridržavati, onako kako odgovara i nama i tebi!" /58/ "Neka ročište bude na dan gizde", reče Musa, "i nek se narod izjutra sakupi." /59/

Uzvišeni obavještava da je Faraon, kada mu je Musa, a.s., pokazao velika čuda (bacanje štapa i njegovo pretvaranje u zmiju i stavljanje ruke pod pazuhu koja bi se potom pojavila bijela bez ikakva nedostatka) rekao: Ovo je vradžbina. Došao si da nas sa njom općiniš, ovladaš narodom da bi te slijedio, da nas brojčano nadmašiš da ne bismo mogli tobom da upravljamo. Mi imamo magiju sličnu tvojoj koju nam pokazuješ.

"Zakazi nam ročište koga ćemo se i mi i ti pridržavati", tj. dan u kome ćemo se na određenom mjestu iskupiti, gdje ćemo i mi i ti doći. Musa, a.s., im reče:

"Neka ročište bude na dan gizde", tj. na dan njihovog svetkovanja, dokolice i iskupljanja, da bi svijet bio svjedok Allahove, dž.š., moći nad svim i svačim, te da se pred njima potvrde mu'džize poslanika koje uništavaju vradžbine čarobnjaka. Zato Musa, a.s., kaže:

"I neka se narod izjutra sakupi", tj. da se sve dobro vidi i bude jasno. Ovako rade poslanici. Svaka njihova stvar je jasna i u njoj nema ništa sakriveno ili nejasno. Ibn Abbas kaže da je dan gizde bio Jevmu-ašura. U istom takvom danu je Allah, dž.š., uništio Faraona i njegovu vojsku kako je to potvrđeno sahih hadisom.

فَنَوَىٰ

فِرْعَوْنُ فَجَمَعُ كَيْدَهُ وَمُرَاتَىٰ ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُمُ مُوسَىٰ وَيْلَكُمْ مَا كَفَرْتُمْ
عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَيْسُرُكُمْ بَعْدَآبٍ وَقَدْ خَابَ مِنْ أَفْتَرَىٰ ﴿٦١﴾ فَتَنَزَعُوا
أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا التَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾ قَالُوا إِنْ هَذَا إِلَّا لَسِحْرَانِ يُرِيدَانِ
أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطُرُقِكُمْ أَلَسْتُمْ
فَآجِعُونَ أَيْ كَذِبًا تَتَوَصَّفُونَ وَقَدْ أَفْعَلُ الْيَوْمَ مَنْ سَأَلَ ﴿٦٣﴾

I Faraon ode, sakupi čarobnjake svoje i poslije dođe. /60/ "Teško vama!", reče Musa. "Ne iznosite laži o Allahu, pa da vas On kaznom uništi, a sigurno neće uspjeti onaj koji laži iznosi." /61/ I oni se, tiho šapćući, stadoše o svom poslu između sebe raspravljati. /62/ "Ova dvojica su čarobnjaci", rekoše jedni drugima- "hoće da vas vradžbinama svojim iz zemlje vaše izvedu i da unište vjeru vašu prelijepu: /63/ zato lukavstvo svoje pametno pripremite, a onda u red stanite. Ko danas pobijedi, sigurno će postići što želi." /64/

Uzvišeni obavještava da je Faraon, nakon utvrđivanja mjesta i vremena sastanka, naredio da se sakupe svi čarobnjaci njegova carstva. U tom vremenu ih je bilo mnogo i uživali su veliki ugled. Narod se iskupio određenog prazničnog dana uz prisustvo Faraona i najuglednijih državnih funkcionera. Musa, a.s., je, oslanjajući se na svoj štap, stigao sa svojim bratom Harunom, a.s. Dok su čarobnjaci stajali u redu, Faraon ih je bodrio i podsticao, obećavajući im velike darove ako pobijede Musaa, a.s.

"Teško vama!", reče Musa, "Ne iznosite laži o Allahu", tj. ne varajte narod svojim djelima. Vi pokazujete nešto nestvarno kao da je stvarnost, a znate da to nije tako i time lažete na Allaha, dž.š., **"pa da vas On kaznom uništi"**, tj. On će vas kazniti neminovnim uništenjem.

"A sigurno neće uspjeti onaj ko laži iznosi." Oni se počеше međusobno dogovarati, tj. nisu bili složni. Jedni su rekli: Ovo nisu riječi čarobnjaka, **"pa su tako tiho raspravljali"**, tj. vodili raspravu.

"Ova dvojica su čarobnjaci, rekoše jedni drugima." Ovo je dijalekt nekih Arapa, međutim ima i onih koji čitaju: I to je poznat dijalekat. Ovim se želi istaći kako su čarobnjaci rekli za Musaa i Haruna, a.s., da su njih dvojica učeni čarobnjaci koji podučavaju pravljenu čaroliju i da im je želja da pobijede kako bi zavladao svijetom. Zatim će, kada ih narod bude slijedio, poubijati Faraona i njegovu vojsku a njih istjerati iz njihove zemlje

"I uništiti vašu vjeru prelijepu." Oni će ovim putem, pomoću vradžbine, preuzeti vođstvo, preoteti im vlast, dobra i svijet okrenuti protiv nas. Oni će sa Izraelćanima oteći njihovu imovinu a mi ćemo ostati bez vlasti i ugodna života.

"Zato lukavstva svoja pametno pripremite, a onda u red stanite", tj. stanite svi u jedan stroj i bacite to što vam je u rukama složno da zaslijepite poglede i pobijedite njega i njegova brata.

"Ko danas pobijedi, sigurno će postići što želi", tj. bilo mi bilo oni. Ako mi pobijedimo, primit ćemo darove našeg velikog vladara, a ako pobijede njih dva, zadobit će veliko vođstvo.

قَالُوا

يَمْوَسَىٰ إِنَّمَا أَنْتَ مُتَلَقٍ وَإِنَّمَا أَنْتَ تَكُونُ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ أَلْمُوا فَإِذَا جَاءَهُمْ وَعَصِيَّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِمْ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ ﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَىٰ ﴿٦٧﴾ فَلَمَّا لَمْ يَنْصُرْكُمْ شِئًا فَذَكَرَ الْآلَاءَ عَلَىٰ ﴿٦٨﴾ وَأَلْقَىٰ مَا فِي يَمِينِكُمْ فَلَمَّا صَاعُورَةٌ إِذْ تَمَّا صَنَعُوا كَيْدَ سِحْرِ وَلَا يُفْعَلُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٦٩﴾ فَأَلْقَى السَّحْرَ سَجْدًا قَالُوا أَمَّا رَبُّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٧٠﴾

"O Musa", rekoše oni, "hoćeš li ti ili ćemo najprije mi baciti?" /65/ "Bacite vi!", reče on, i odjednom mu se pričini da se konopi njihovi i štapovi njihovi, zbog vradžbine njihove, kreću. /66/ I Musa u sebi osjeti zebnju. /67/ "Ne boj se!", rekosmo Mi, "ti ćeš, doista, pobijediti. /68/ Samo baci to što ti je u desnoj ruci, progutat će ono što su oni napravili, jer je ono što su oni napravili samo varka čarobnjaka, a čarobnjak neće, ma gdje došao, uspjeti." /69/ I čarobnjaci se bacise licem na tle govoreći: "Mi vjerujemo u Harunova i Musaova Gospodara!." /70/

Uzvišeni obavještava da su čarobnjaci prilikom suočenja sa Musaom, a.s., rekli:

"Ili ćeš ti!", tj. prvi,

"Ili ćemo mi prvi baciti?", "Bacite vi", tj. prvi, da vidimo vaše obmane i da se svijetu otkrije vaša laž.

"I odjednom mu se pričini da se konopi njihovi i štapovi njihovi, zbog vradžbine njihove, kreću." Oni su ih premazali živom, zbog koje se činilo da su u pokretu i da se ljuljaju i uvijaju. To su samo trikovi, a mnoštvo njihovo je davalo prizor doline napunjene zmijama koje gamižu jedna preko druge. **"I Musa u sebi osjeti zebnju"**, tj. strah da u narodu ne dođe do smutnje.

"Ne boj se!", rekosmo Mi- "ti ćeš, doista, pobijediti! Samo baci to što ti je u desnoj

rući, progutat će ono što su oni napravili", tj. trikove i obmane. Musaov štap pretvorio se u ogromnu, jezovitu zmiju sa nogama, vratom, glavom i zubima, koja se okomila na užad i štapove i sve ih uništila. Čarobnjaci i narod taj su prizor u jasnom danu otvoreno promatrali. Pojavilo se čudo i jasan dokaz. Istina je pobijedila a lažne varke uništene. Zato Uzvišeni kaže:

"Ono što su oni napravili samo je varka čarobnjaka, a čarobnjak neće, ma gdje došao, uspjeti."

Ibn-Ebu-Hatim prenosi od Džunduba ibn Abdullaha el-Bedželija da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /153/ "Ako ga uhvatite", tj. čarobnjaka, "ubijte ga!", a zatim je citirao: **"A čarobnjak neće, ma gdje došao, uspjeti."** Gdje god dođe nema mu sigurnosti. Osnovu ovog hadisa prenosi Tirmizi kao merfui mevkuf hadis. Kada su čarobnjaci sve ovo vidjeli, shvatili su, istinski, da ono što je uradio Musa, a.s., nije mađioničarski trik, već nesumnjiva istina, koju može dati samo Onaj Koji, kada nečemu kaže: "Budi!" ono bude. U tom trenutku pali su na sedždu Allahu, dž.š., rekavši: **"Mi vjerujemo u Harunovog i Musaovog Gospodara."** Ibn-Abbas i Ubejd ibn Umejr kažu: "Na početku dana bili su čarobnjaci, a na kraju dana postali su časni šehidi." Ibn-Abbas kaže da ih je bilo 70, a Seid ibn Džubejr kaže da su vidjeli svoje položaje u Džennetu dok su bili na sedždi. Ovo isto kažu Ikrima i Kasim ibn Ebu-Bezzeh.

قَالَ أَمْسَهُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَأْذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرٌ الَّذِي عَلَّمَ السِّحْرَ فَلَا تُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا صَلِّبَنَّكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ وَالْعَمَلِ إِنَّمَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَلْقَى ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْتِيَنَّكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرْنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾ إِنَّمَا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطِيئَاتِنَا وَمَا كَرِهْنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾

"Vi ste mu povjerovali", viknu Faraon- "prije nego što sam vam ja dopustio! On je učitelj vaš, on vas je vradžbini naučio i ja ću vam, zacijelo, unakrst ruke i noge vaše odsjeci i po stablima palmi vas razapeti i sigurno ćete znati ko je od nas u mučenju strašniji i istrajniji." /71/ "Mi nećemo tebe staviti iznad jasnih dokaza koji su nam došli, tako nam Onoga Koji nas je stvorio", odgovoriše oni, "pa čini što hoćeš, to možeš da učiniš samo u životu na ovom svijetu. /72/ Mi vjerujemo u Gospodara našeg da bi nam grijehe naše

oprostio i vradžbine na koje si nas ti primorao. A Allah je bolji i trajnije nagrađuje."/73/

Uzvišeni obavještava o Faraonovom nevjerovanju, tvrdoglavosti i oholenju pred Istinom u trenutku kada je vidio zadivljujuće čudo i veliki znak. Shvatio je koga su čarobnjaci pomogli kada su povjerovali pred okupljenim narodom. Njegova oholost i umišljenost bili su potpuno poraženi, a on je čarobnjake bio angažovao da podignu njegov ugled i dominaciju. Nekontrolirano je počeo da viče i prijeti:

"Vi ste mu povjerovali prije nego što sam vam ja dopustio!", tj. ja vam tako nešto nisam naredio. Preneražen je pokušao da ih odvraća od Istine, rekavši: **"On je učitelj vaš, on vas je vradžbini naučio"**, tj. vi ste od Musaa preuzeli vradžbinu, od njega ste je naučili, pa ste se udružili da me zajednički porazite. Zato nastavlja sa prijetnjama:

"Ja ću vam, zacijelo, unakrst ruke i noge vaše odsjeći i po stablima palmi vas razapeti", tj. unakazit ću vas, poubijati i javno izložiti. Ibn-Abbas kaže da je on prvi koji je ovako nešto uradio.

"I sigurno ćete saznati ko je od nas u mučenju strašniji i istrajniji", tj. vi tvrdite da sam ja u zabludi i da ste vi, Musa i njegov narod časniji. Saznat ćete, zato, ko može da kažnjava i ko je u tome trajniji. Oni su na te njegove prijetnje, u ime Allaha, dž.š., bili potpuno ravnodušni, pa su mu odgovorili:

"Mi nećemo tebe staviti iznad jasnih dokaza koji su nam došli", tj. nećemo tebe odabrati, a odbaciti uputu i čvrsto uvjerenje koje smo dobili, **"tako nam Onoga Koji nas je stvorio"**, tj. tebi nećemo dati prednost iznad našeg Stvoritelja, Koji nas je iz ništa stvorio. Njemu se pokoravamo i Njemu robujemo a ne tebi jer On to zaslužuje.

"Ti čini što hoćeš", tj. radi šta želiš, **"jer to možeš da činiš samo u životu na ovom svijetu"**, tj. tvoja vlast je na ovom svijetu, koji je prolazan, a mi već žudimo za vječnim domom. **"Mi vjerujemo u Gospodara našeg da bi nam grijeha oprostio i" "vradžbine na koje si nas ti prisilio"**, da bi se pomoću njih suprotstavio Allahovim, dž.š., dokazima i mu'džizi Njegova vjerovjesnika.

"A Allah je bolji i trajnije nagrađuje", tj. Allah, dž.š., nama je bolji od tebe i daje nagradu trajniju od one koju si nam ti obećao. Tako je sve što je Faraon uradio s njima ustvari bila Allahova milost koju im je ukazao. Ibn-Abbas i drugi kažu: "Osvanuli su čarobnjaci, a omrkli šehidi."

إِنَّهُ مِنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجِيبًا إِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ
لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾ وَمَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُؤْمِنًا قَدْ عَمَلَ الصَّالِحَاتِ
فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ الدَّرَجَاتُ الْعَالَىٰ ﴿٧٥﴾ جَنَّاتٍ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٧٦﴾

Onoga koji pred Gospodara svoga kao mušrik dođe - čeka Džehennem; u njemu neće ni umrijeti ni živjeti; /74/ a one koji pred Njega dođu kao vjernici, a koji su dobra djela činili, njih sve čekaju visoki stepeni, /75/ edenski vrtovi kroz koje će rijeke teći, u njima će oni vječno ostati, i to će biti nagrada za one koji se budu od grijeha očistili."/76/

Ovo je nastavak govora čarobnjaka Faraonu gdje ga opominju Allahovom odmazdom i Njegovom trajnom kaznom, a potiču ga ka vječnoj nagradi. Rekli su mu: **"Onoga koji pred Gospodara svoga kao mušrik iziđe"**, tj. sretno Ga na Sudnjem danu kao mnogobožac,

"čeka Džehennem, u njemu neće ni umrijeti ni živjeti." Slično ovome Uzvišeni kaže:

"Oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu ublažiti, eto tako ćemo svakog nevjernika kazniti."

Amhed prenosi od Ebu-Seida el-Hudrija da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /154/ "Što se stanovnika Džehennema tiče, oni u njemu neće umirati, a neće ni živjeti. Međutim, druge će Vatra izgarati prema težini njihovih grijeha, i usmrtit će ih, pa kada postanu ugljenisani i bude dozvoljen šefa'at, bit će dovedeni u hrpama, jedni iza drugih, a zatim bačeni u dženetske rijeke. Reći će se: 'O dženetlije, poljevajte ih!' Oni će tada ponicati, bujajući kao što nikne sjemenka kada bude u nanosu bujice." Jedan od prisutnih ashaba rekao je: "Poslanik, s.a.v.s., kao da je bio u pustinji" (kako je to opisao). Ovako je hadis zabilježio Muslim. Uzvišeni kaže: **"A one koji pred Njega dođu kao vjernici,**

"A one koji pred Njega dođu kao vjernici, a koji su dobra djela činili", tj. oni koji svoga Gospodara sretnu, a bili su vjernici i riječima i praksom,

"njih čekaju visoki stepeni", tj. Dženneti visokih stupnjeva, sigurnih prostorija i udobnih stanova. Ahmed prenosi od Ubadeta ibn Samita da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /155/ "Džennet se sastoji od stotinu stupnjeva čija je međusobna razdaljina kao razdaljina nebesa i Zemlje, a Firdevs je na najvišem stupnju. Iz njega izvire četiri rijeke, a Arš se nalazi iznad njega. Kada molite Allaha, molite od Njega Firdevs." Bilježi ga i Tirmizi. U dva najpoznatija "Sahiha" naveden je hadis: /156/ "Zaista će

stanovnici visokih stupnjeva u Džennetu jedni druge posmatrati, kao što vi gledate zvijezde koje nestaju u nebeskom beskraju, a sve prema njihovim međusobnim odlikama." Prisutni upitaše: "Jesu li to, Božiji Poslaniče, položaji pejsambera?" - "Ne, već su to položaji onih koji vjeruju u Allaha, a poslanike smatraju istinom", reče Poslanik, s.a.v.s. U "Sunenima" postoji dodatak ovom hadisu u kome se kaže: " Zaista Ebu-Bekr i Omer su u toj skupini, pa neka im je prijatno." Uzvišeni kaže:

"Edenski vrtovi", tj. staništa, što je u rečenici (ajetu) bedel za

"Ispod kojih teku rijeke, u njima će vječno ostati", tj. trajno boraviti. **"To je nagrada za one koji se budu od grijeha očistili"**, tj. koji svoje duše očiste od prljavštine, pogani i mnogoboštva, a budu slijedili Poslanika, s.a.v.s.

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
 أَنْ أَسْرِ بِعَبَادِي فَأَضْرِبْ لَهُمُ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ نَبَسًا لَا تَخَفُ دَرَكًا
 وَلَا نَخَشًا ﴿٧٧﴾ فَأَنْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ اللَّيْلِ مَا عَاشَيْهِمْ
 ﴿٧٨﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَاهَدَىٰ ﴿٧٩﴾

"I Mi objavismo Musau: 'Noću izvedi robove Moje i sa njima suhim putem kroz more prođi, ne strahujući da će te oni stići i da ćeš se utopiti.' /77/ A Faraon je za njima sa vojskama svojim krenuo, pa ih je poklopilo od mora ono što ih je poklopilo; /78/ I Faraon je narod svoj u zabludu doveo, a nije na Put pravi izveo." /79/

Uzvišeni obavještava da je Musau, a.s., naredio da sa svojim narodom otputuje noću jer je Faraon zabranio da narod otputuje sa Musaom, a.s. Odveo je sa sobom kompletan narod i to je Faraona žestoko naljutilo. Naredio je da se sa svih strana sakupi vojska i angažuje u traženju Izraelićana. Uskoro su ih našli i gotovo sustigli, a ovi su pomislili da im nema izlaza. Musa, a.s., zastao je sa svojim narodom. Ispred njega bilo je more, a iza njega Faraon sa vojskom. Tada mu Allah, dž.š., objavljuje:

"I sa njima suhim putem kroz more prođi, ne strahujući da će te oni stići i da ćeš se utopiti." Musa, a.s., štapom je svojim udario po moru i ono se rastavi, i svaki bok njegov bijaše kao veliko brdo. Izraelićani se nisu više bojali da će ih Faraon stići ili da će biti potopljeni u moru. Uzvišeni kaže:

"A Faraon je za njima sa vojskom svojom krenuo, pa ih je poklopilo od mora ono što ih je poklopilo." Ovo smo ranije spominjali, što je već poznato: kako su Faraon i njegova vojska

potopljeni, kako su sa njim krenuli u more, kako ih je vodio u zabludu, pa su se pogušili jer ih nije vodio Pravim putem. Slično će se desiti na Sudnjem danu. On će ih odvesti u Vatru, a užasno je mjesto u koje će biti dovedeni.

يَلْبِنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنْجَيْنَاكُمْ
 مِنْ عَذَابِكُمْ وَعَدَّتْكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ
 الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ ﴿٨٠﴾ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
 فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحِلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدُ هَوِيَ ﴿٨١﴾ وَإِذْ لَغَفَّارٌ
 لِمَنْ نَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثَرًّا هَدَىٰ ﴿٨٢﴾

"O sinovi Israilovi, Mi smo vas od neprijatelja vašeg izbavili, i vama na desnoj strani Tura rok zakazali, i manu i prepelice vam slali. /80/ Jedite ukusna jela kojima vas opskrbljujemo i ne budite u tome obijesni da vas ne bi snašla srdžba Moja; a koga snađe srdžba Moja - nastradao je. /81/ Ja ću sigurno oprostiti onome ko se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravom putu istraje." /82/

Uzvišeni spominje Svoje velike blagodati koje je dao sinovima Israilovim i Svoju obilatu milost kada ih je spasio od njihovog neprijatelja Faraona, kao i njihovu radost zbog njegova stradanja. Oni su posmatrali kako je Faraon skupa sa svojom vojskom bio potopljen tako da se niko nije spasio, kao što se na drugom mjestu kaže:

"A Faraonove ljude, na oči vaše, potopili." Buharija prenosi od Ibn-Abbasa da je Poslanik, s.a.v.s., kada je stigao u Medinu, zatekao židove da poste dan Ašure. Pitao ih je za razlog, pa su rekli: "Ovo je dan u kome je Allah dao pobjedu Musau nad Faraonom." Poslanik, s.a.v.s., reče: /157/ "Mi smo preči Musau, pa ga zato postite." I Muslim ga navodi u svome "Sahihu". Nakon uništavanja Faraona, Uzvišeni odvodi Musaa i sinove Israilove na desnu stranu brda Tur. To je mjesto u kome je Allah, dž.š., govorio Musau, a.s., gdje je Musa molio za Allahovo, dž.š., viđenje i gdje mu je Milostivi dao Tevrat. U međuvremenu sinovi su Israilovi počeli obožavati tele, kako ćemo to uskoro vidjeti kroz Allahovo, dž.š., kazivanje. Spomenuta mana slatko je koje im je sa neba spuštano, a prepelice su ptice koje su im slijetale i koje su prema svojim potrebama jeli. Sve je to izraz Allahove, dž.š., milosti i blagodati prema njima. Zato Uzvišeni kaže:

"Jedite ukusna jela kojima vas opskrbljujemo i ne budite u tome obijesni da

vas nebi snašla srdžba Moja", tj. ne suprotstavljajte se mojoj naredbi pa da uzimate i ono što vam nije potrebno, jer ću se tada rasrditi na vas. *"...koga snađe srdžba Moja - nastradao je"*, tj. nesretnik je.

Uzvišeni kaže: *"Ja ću sigurno oprostiti onome ko se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini"*, tj. svako ko se Meni pokaje, prihvatit ću njegovo pokajanje bez obzira kakav grijeh imao. Riječ Uzvišenog: - "pokajati se" - znači napuštanje onoga u čemu se bilo, nevjerovanja, mnogoboštva, grijšenja ili dvoličnjaštva, a riječ "uzvjeruje", tj. svojim srcem, i *"radi dobra djela"*, tj. svojim organima. Riječi: *"koji na Pravom putu istraje"* znače ko putuje putem sunneta i džemata i drži se islama do svoje smrti, vjerujući da će za to biti nagrađen od Allaha, dž.š.

وَمَا أَجْعَلُكَ عَنْ
 قَوْمِكَ يَمُوسَى ﴿٨٣﴾ قَالَ هُمْ أَوْلَاءٌ عَلَى أَشْرَى وَعَجَلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ
 لِتَرْضَى ﴿٨٤﴾ قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾
 فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ يَقَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبِّكُمْ
 وَعَدَّ أَحْسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمْ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ
 مِنْ رَبِّكُمْ فَاحْلَفْتُمْ مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا
 وَلَكِنَّا حَمَلْنَا أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَدْنَا فَكَذَلِكَ أَتَى
 السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾ فَأَخْرَجَهُمْ عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ
 وَإِلَهُ مُوسَى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ إِلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ
 لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

"A zašto si prije naroda svoga požurio, o Musa? /83/ "Evo idu za mnom", odgovori on, "a požurio sam k Tebi, Gospodaru moj, da budeš zadovoljan." /84/ "Mi smo narod tvoj, poslije tvog odlaska, u iskušenje stavili", reče On, "I njih je zaveo Samirija." /85/ I Musa se narodu svome vrati srdit i žalostan. "O narode moj", reče, "zar vam Gospodar vaš nije dao lijepo obećanje? Zar vam se vrijeme oduljilo, ili hoćete da vas stigne srdžba Gospodara vašeg, pa se zato niste držali obećanja koje ste mi dali!" /86/ "Nismo od svoje volje prekršili obećanje koje smo ti dali", odgovoriše. "Bili smo natovareni teretima, nakitom narodnim, pa smo to pobacali." A to isto uradio je i Samirija, /87/

pa im izlio tele koje je davalo glas kao da muče, i oni su onda rekli: "Ovo je vaš bog i Musaov bog", pa je on zaboravio." /88/ Zar oni nisu vidjeli da im ono ni riječi ne odgovara i da od njih ne može nikakvu nevolju otkloniti niti im može ikakvu korist pribaviti?"/89/

Nakon Faraonove propasti Musa, a.s., nastavlja putovanje sa Izraelćanima.

"Pa su našli na narod koji se klanjao kipovima svojim. "O Musa", rekoše, "napravi ti nama boga kao što oni imaju bogove!", "Vi ste, uistinu, narod koji nema pameti!", reče on. "Zaista će biti poništeno ono što ovi ispovijedaju i beskorisno će im biti ono što rade." Gospodar mu je odredio 30 pa dodao još deset dana i noći da ih uzastopno posti. On je poslije toga brzopleto požurio do Tura a svoga brata postavio za zamjenika. Zato Uzvišeni pita:

"A zašto si prije naroda svoga požurio, o Musa?", "Evo idu za mnom", tj. dolaze i uskoro će stići blizu Tura. *"Požurio sam k Tebi, Gospodaru moj, da budeš zadovoljan"*, tj. da se poveća Tvoje zadovoljstvo sa mnom.

"Mi smo narod tvoj poslije tvog odlaska u iskušenje doveli", reče On, "I njih je zaveo Samirija." Uzvišeni obavještava Musaa, a.s., šta se desilo nakon njegovog odlaska. Izraelćani su počeli da obožavaju tele koje im je napravio izvjesni Samirija. Uzvišeni kaže:

"I Musa se narodu svome vrati srdit i žalostan", tj. pošto ga je Uzvišeni obavijestio šta se desilo, on se na njih rasrdio i razbjjesnio. Dok je on u njihovom interesu činio to što je činio i dok je primao Tevrat u kome je njihov zakon i njihova čast, oni su počeli da obožavaju nešto mimo Allaha, dž.š. Zbog toga se on vratio neveseo, tužan i srdit. Van pameti je to šta je uradio njegov narod. Pripisao je druga Allahu, dž.š., Koji im je dao tolike blagodati i toliko puta ih spasio. *"O narode moj", reče, "zar vam Gospodar vaš nije dao lijepo obećanje"*, tj. preko mene i zar se niste osvjedočili da vam je pomogao protiv vašeg neprijatelja i dao vam pobjedu nad njim, kao i tolike druge blagodati. *"Zar vam se vrijeme oduljilo?"*, tj. zar ste zaboravili Njegove prošle blagodati i proteklo vrijeme.

"Hoćete li da vas stigne srdžba Gospodara vašeg", tj. vi želite da se to desi, *"pa se zato niste držali obećanja koje ste mi dali"*, *"Oni rekoše: "Mi nismo od svoje volje prekršili dato ti obećanje"*, tj. po svom slobodnom izboru.

"Bili smo natovareni teretima, nakitom narodnim", ovim oni izražavaju ustezanje od zabranjenog nakita što su ga pozajmili od Kopta kada su napuštali Egipat.

"Pa smo to pobacali. "A to je isto uradio i Samirija, pa im izlio tele koje je davalo glas kao da muče." Ibn-Abbas kaže da je Harun, a.s., naredio da se sav nakit sakupi i pobaca u jednu jamu sa vatrom i tako pretvori u jedinstvenu gromadu, pa da Musa, kada se vrati, sa tim uradi šta hoće. Naišao je Samirija i tamo bacio šaku zemlje koju je uzeo sa traga Izaslanika, Džibrila, koji je Izraeličane preveo preko mora. Harun, a.s., mu u tom momentu reče: "Zašto ne baciš to iz svoje ruke?", a Samirija je cijelo vrijeme držao zemlju u šaci, na što mu on odgovori: "Bacit ću ga pod uslovom da moliš Allaha da od ovoga stvori što ja želim." Dok je Harun, a.s., činio dovu, Samirija je bacajući rekao: "Hoću da postane tele!", što se i desilo. Postalo je šuplje tele, bez duše i glasa. Ibn-Abbas kaže: "Tako mi Allaha, ono uopće nije imalo glasa, već mu je vazduh sa stražnjeg dijela prolazio i izlazio na usta što je proizvodilo zvuk." **"Oni rekoše"**, tj. zalutali Izraeličani koji su stavljeni na kušnju i koji su obožavali tele: **"Ovo je vaš i Musaov bog."** Prihvatili su ga i zavoljeli iznad svega drugog. **"...pa je on zaboravio"**, tj. Samirija je napustio i ostavio islam. Uzvišeni ih opovrgava koreći ih i objašnjavajući im njihovu sramotu i maloumnost:

"Zar oni nisu vidjeli da im ono ni riječi ne odgovara i da od njih ne može nikakvu nevolju otkloniti niti im ikakvu korist pribaviti?", tj. zar ne vide da im tele ne odgovara kada ga što pitaju ili mu što govore, ne može im naštetiti, a ni koristiti, ni na ovom, a ni na drugom svijetu. Ukratko rečeno, ove neznalice odrekle su se nakita Kopta i pobacale ga, a on je svakako tuđi, ali su počeli obožavati tele. Sustegli su se od beznačajnog da bi potom uradili krupan grijeh.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلٍ يَقُولُ إِنَّكُمْ
فَإِنْتُمْ بِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبَعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَنْ
نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ ﴿٩١﴾

A njima je Harun još prije govorio: "O narode moj, vi ste njime samo u iskušenje dovedeni; Gospodar vaš je Svemilosni, zato slijedite mene i slušajte naređenje moje." /90/ "Mi ćemo mu se klanjati sve dok nam se ne vrati Musa" rekoše oni./91/

Uzvišeni obavještava kako im je Harun, a.s., zabranjivao da obožavaju tele, stavljajući im na znanje da je to samo kušnja, a da je njihov Gospodar Svemilosni, Koji je sve stvorio.

"Zato slijedite mene i slušajte naređenje moje", tj. radite ono što vam naredim a ostavite ono što vam zabranim.

"Mi ćemo mu se klanjati sve dok nam se ne vrati Musa, odgovorili su oni", tj. mi nećemo

napustiti njegovo obožavanje dok ne čujemo šta će nam Musa o tome reći. Suprotstavili su se Harunu, a.s., sa njim se sukobili i gotovo ga ubili.

قَالَ يَاهَرُونَ
مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٠﴾ أَلَا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩١﴾ قَالَ
يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ
بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْفُقْ بِقَوْلِي ﴿٩٢﴾

"O Harune", povika Musa- "Šta te je spriječilo, kad si ih vidio da su zalutali, /92/ da za mnom nisi pošao? Zašto nisi naređenje moje poslušao?" /93/ "O sine moje majke", reče Harun - "ne hvataj me za bradu i za kosu moju! Ja sam se plašio da ti ne rekneš: 'Razdor si među sinovima Israilovim posijao i nisi postupio onako kako sam ti rekao.'" /94/

Uzvišeni obavještava da je Musa, a.s., kada se vratio svome narodu i zatekao u širku, bacio ploče koje je držao u ruci i jako se naljutio. Pograbio je svoga brata za glavu i počeo je tresti, prekoravajući ga:

"Šta te je spriječilo, kada si ih vidio da su zalutali, da za mnom nisi pošao?", tj. da me obavijestiš o smutnji.

"Zašto nisi moje naređenje poslušao?", tj. ono koje sam ti dao, a to su riječi:

"Zastupaj me u narodu mome i red pravi i ne slijedi puteve onih koji su smutljivci."

"O sine moje majke", obraća mu se nježno spominjući majku. Oni su braća od istih roditelja, spominjanje samo majke nježnije je i jače izražava milost i naklonost, pa mu radi toga kaže:

"O sine moje majke, ne hvataj me za bradu i za kosu moju." **"Ja sam se plašio..."** Ovdje se Harun, a.s., opravdava Musau, a.s., navodeći razlog kašnjenja koji ga je omeo u dostavljanju vijesti o onome šta se u međuvremenu desilo. Bojao sam se da krenem za tobom i da te obavijestim, jer bi mi rekao: Zašto si ih same ostavio,

"i razdor među sinovima Israilovim posijao i nisi postupio onako kako sam ti rekao", tj. nisi ispunio moje naređenje, a ja sam te postavio da me zastupaš u mom narodu. Ibn-Abbas kaže da je Harun, a.s., bio pun poštovanja prema Musau, a.s., i da mu je bio pokoran.

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَمِيرِيُّ ﴿٩٥﴾ قَالَ
 بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا
 وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾ قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ
 تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تَخْلَفَنَّهُ وَانظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ
 عَلَيْهِ عَاكِفًا لَّنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾ إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ
 الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

"A šta si ti to htio, o Samirija?", upita Musa. /95/ "Ja sam vidio ono što oni nisu vidjeli", odgovori on, "pa sam šaku zemlje sa traga Izaslanikova uzeo i to bacio, i, eto, tako mi to uljepša moja duša." /96/ "E onda se gubi!", reče Musa, "čitavog svog života ćeš govoriti: 'Nema doticanja!', a čeka te još i određeni Čas koji te neće mimoći. Pogledaj samo ovoga tvog 'boga' kojem si se klanjao: mi ćemo ga sigurno spaliti i po moru mu prah rasuti. /97/ Vaš bog je, Allah, drugog boga osim Njega nema! On sve zna." /98/

Musa je upitao Samiriju: **"A šta si ti to hito, o Samirija?"**, tj. šta te navelo da to uradiš? Muhammed ibn Ishak kaže da je Ibn-Abbas rekao: "Samirija je potjecao iz naroda koji obožava kravu, pa je zajedno sa Izraeličanima primio islam, a njegovo pravo ime je Musa ibn Zufer." **"Rekao je"**, tj. Samirija,

"Vidio sam ono što oni nisu vidjeli", tj. vidio sam Džibrila kada je došao da uništi Faraona,

"pa sam uzeo šaku zemlje sa traga Izaslanikova", tj. sa traga njegovog konja. Ovako to objašnjava većina komentatora. **"Pa sam to bacio."** Ibn-Ebu-

Hatim kaže da je Ikrime rekao: "Kada je Samirija ugledao izaslanika, palo mu je na um: 'Ako uzmeš šaku zemlje sa traga onoga konja, zatim to baciš i rekneš: 'Budi!', to će i biti.' bacio je šaku zemlje i rekao: 'Budi!', pa je postalo tele koje je davalo glas kao da muče."

"I, eto, tako mi to uljepša moja duša", tj. to mi je uljepšala moja duša i dopalo joj se. Musa, a.s., mu reče:

"Gubi se! Čitavog života ćeš govoriti: 'Nema doticanja!'", tj. pošto si ti dotakao i uzeo ono što nisi smio, a to je zemlja sa traga Izaslanika, na dunjaluku ćeš imati za kaznu da stalno ponavljaš: "Nema doticanja!", tj. nećeš doticati ljude, a ni oni tebe.

"A čeka te još i određeni Čas", tj. Sudnji dan, **"koji te neće mimoći"**, tj. ne možeš ga izbjeći.

"Pogledaj samo ovoga svoga 'boga'" "kome si se klanjao", tj. kome si ibadet činio - to je samo tele. **"Mi ćemo ga sigurno spaliti."** Ibn-Abbas kaže da ga je Musa, a.s., samljeo brusom i bacio u vatru.

"I po moru mu prah rasuti", tj. sa obale mora.

"Vaš bog je - Allah, drugog boga, osim Njega nema! On sve zna!" Musa, a.s., im je rekao: "Ovo nije vaš bog, jer vaš Bog je Allah, dž.š., drugog boga osim Njega nema. Niko ne zasluhuje da mu se robuje osim Njega, dž.š. Nema potrebe da se nekome drugom ibadet čini osim Njemu. Sve o Njemu ovisi i svi su Njegovi robovi."

"On sve zna", Riječ je u akuzativu jer je u rečenici "temjiz" tj. On sve zna i Svojim znanjem sve obuhvata, zna brojenost svega, nije Mu skrivena ni jedna trunka. Ni jedan list ne otpadne a da On za njega ne zna.

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ
 أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ
 فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾ خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

"I tako, eto, kazujemo ti neke vijesti o onome što je već prošlo i dali smo ti od Nas Opomenu. /99/ Ko se od nje okrene, na Sudnjem danu će doista teško breme ponijeti; /100/ vječno će tako ostati, a jeziv tovar će im na Sudnjem danu biti." /101/

Uzvišeni upotpunjuje svoje kazivanje o Musau, a.s., svome poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., pa mu kaže: **"I tako, eto, kazujemo ti neke vijesti o onome što je već prošlo"**, tj. kazujemo ti vijesti iz prošlosti,

"I dali smo ti od Nas Opomenu", tj. Kur'an u kome nema laži; slična knjiga nije data nijednom poslaniku, potpunija, sadržajnija, sa više informacija o prošlosti i onome šta se zbilo, o onome što će biti i on je zadnja objava ljudima.

"Ko se od nje okrene", tj. ko Kur'an bude poricao i ne bude ga slijedio i bude tražio drugu uputu, **"na Sudnjem danu će doista teško breme ponijeti"**, tj. grijeh. Ovo se odnosi na svakoga do koga dođe poruka Kur'ana. On mu je opomena i poziv, pa ko ga prihvati, na Pravom je putu, a ko ga napusti, zalutao je i nesretan na dunjaluku, a Vatra mu je zagarantovana na ahiretu. **"...tako će vječno ostati"**, tj. ne može se spasiti od nošenja toga tereta. **"A jeziv će im tovar na**

Sudnjem danu biti", tj. jeziv je tovar koji budu nosili.

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
زُرْقًا ۝ يَخْفُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْنَا إِلَّا عَشْرًا ۝ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا
يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَفْلَهُمْ طَرِيقَةٌ إِنْ لَبِثْنَا إِلَّا يَوْمًا ۝

Na Dan kada će se u rog puhnuti - Toga Dana ćemo nevjernike modre sakupiti, /102/ i jedan drugom će tiho govoriti: "Niste ostali više od deset dana." /103/ Mi dobro znamo o čemu će oni govoriti kad najrazboritiji između njih rekne: "stali ste samo dan jedan." /104/

Kada je Poslaniko, s.a.v.s., upitan za Sur (Rog), odgovorio je: /158/: "To je rog u koji će se puhnuti", a Ebu Hurejre prenosi : /159/: "To je veliki rog čiji je opseg koliko nebesa i Zemlja, a Israfil je zadužen da u njega puše."

"Toga dana ćemo nevjernike modre sakupiti", tj. modrih očiju zbog žestine užasa. **"I jedan drugom će tiho govoriti"**, tj. tajno šaptati, **"Niste ostali više od deset dana"**, tj. na dunjaluku.

"Mi dobro znamo o čemu oni govore", tj. dok šapuću međusobno,

"kad najrazboritiji između njih rekne", tj. onaj najpotpunije pameti među njima. **"Ostali ste samo jedan dan"**, jer će na Sudnjem danu dužina trajanja dunjaluka izgledati kratka kao jedan dan. Iako se godine, vrijeme i stoljeća smjenjuju, dunjaluk će ipak izgledati kao jedan dan, kako Uzvišeni kaže:

"A koliko ste godina na Zemlji proveli?" "Proveli smo dan ili dio dana", odgovorit će, "pitaj one koji su brojali." "Pa da, kratko ste proveli", reći će On, "da ste samo znali."

وَيَسْأَلُونَكَ
عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ۝ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝ لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ۝ يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَعَوجًا لَوْ
وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ۝

A pitaju te o planinama, pa ti reci: "Gospodar moj će ih u prah pretvoriti i zasuti, /105/ a

mjesta na kojima su bile ravnom ledinom ostaviti, /106/ ni udubina ni uzvisina na Zemlji nećeš vidjeti. /107/ Toga dana će se oni glasniku odazvati, od koga odstupanja nema i pred Svemilosnim će se glasovi stišati i ti ćeš samo šapat čuti." /108/

Uzvišeni kaže: **"A pitaju te o planinama"**, tj. da li će ostati ili će ih nestati kada bude Smak svijeta? **"Pa ti reci: 'Gospodar moj će ih u prah pretvoriti i zasuti'"**, tj. uklonit će ih sa njihovih mjesta i zbrisati. **"Ostavit će je"**, tj. Zemlju,

"ravnom ledinom", tj. jednom ravnicom. Riječ znači "zaravnjenom zemljom", a riječ pojačava i ističe isto značenje.

"Ni udubina ni uzvisina na Zemlji nećeš vidjeti", tj. na Zemlji nećeš vidjeti ni nizina ni planina. Ovako tumači Ibn-Abbas i učenjaci prvih generacija.

"Toga dana će se oni glasniku odazvati, od koga odstupanja nema", tj. kada vide užase Sudnjeg dana, odazvat će se pokorno glasniku i kada ih pozove, oni će mu žurno ići. Da su mu se odazvali na dunjaluku, koristilo bi im, a ovo odazivanje im neće koristiti, kao što Uzvišeni kaže:

"Ponizno će se odazvati glasniku", žureći mu, **"od koga odstupanja nema"**, tj. ne mogu to izbjeći.

"Glasovi će se pred Svemilosnim stišati." Ibn-Abbas kaže da će se smiriti. **"I ti ćeš samo šapat čuti"**, tj. tihi glas, a koračat će se smireno i ponizno.

يَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ
الْشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أذنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ۝ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ۝ * وَعَنْتِ لَوَجُوهٌ لِلْيَوْمِ
وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ۝ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحِينَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ۝

Toga dana će biti od koristi zauzimanje samo onoga kome Svemilosni dopusti i čijim riječima je zadovoljan. /109/ On zna šta su radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti. /110/ Lica će se Živom i Vječnom pokoriti, onaj koji Mu je druge ravnim smatrao, svaku nadu će izgubiti, /111/ a onaj ko je dobra djela činio, a vjernik je bio, neće se nepravde ni zakidanja nagrade plašiti." /112/

Uzvišeni kaže: **"Toga dana"**, tj. Sudnjeg dana, **"će biti od koristi zauzimanje"**, tj. kod Njega, **"samo za onoga kome Svemilosni dopusti i čijim je riječima zadovoljan."** Tako Uzvišeni kaže:

"Na dan kada Džibril i meleki budu u redove poredani, kad će samo onaj kome Svemilosni dozvoli govoriti, a istinu će reći."

Navodi se sahih-hadis Poslanika, s.a.v.s., a on je predvodnik potomaka Ademovih a.s., i najčasnije Allahovo, dž.š., stvorenje /160/: "Doći ću pod Arš i pasti Allahu na sedždu. Bit ću dočekan pohvalom koju vam ne mogu reći i dat će mi to što će mi dati, a zatim reći: 'O Muhammede, podigni glavu, zamoli - dat će ti se, čini šefa'at - bit će ti prihvaćen. Bit će mi data jedna skupina i uvest ću je u Džennet, pa ću se ponovo vratiti.'" Ovo je, kaže ravija, ponovio četiri puta, salavat i selam njemu i ostalim poslanicima. Uzvišeni kaže:

"On zna šta su radili i šta ih čeka", tj. On svojim znanjem obuhvata sve stvoreno, **"a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti."** Ovo je slično Njegovim riječima:

"Oni znaju samo onoliko koliko On želi."

"Lica će se Živom i Vječnom pokoriti", tj. poniziti i pokoriti. Stvorenja će se predati Silnom i Živom, Koji neće umrijeti, Vječnom, Koji ne spava i Koji sve uzdržava, i Njim i Njegovom pomoću sve bitiše.

"Onaj koji Mu je druge ravnim smatrao svaku nadu će izgubiti", tj. na Sudnjem danu. Allah, dž.š., će ispuniti svačije potraživanje i dati mu njegovo pravo, tako da će čak i šukava ovca uzeti svoje potraživanje od rogate. Sahih-hadis glasi: /161/ "Čuvajte se nasilja, jer će ono biti tama na Sudnjem danu. Najveće razočarenje je sresti se sa Allahom učinivši mu širk." Zaista je Allah rekao:

"Doista je širk ogromno nasilje." Uzvišeni kaže:

"Onaj ko je dobra djela činio, a vjernik je bio, neće se nepravde ni zakidanja nagrade plašiti." Nakon što je Uzvišeni spomenuo silnike i prijetnju njima, On hvali bogobojazne i njihov status. Neće im se učiniti nepravda a niti će im se umanjiti nagrada, tj. njihova se loša djela neće povećati, a ni dobra umanjiti.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا وَعَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا
فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحَدِّثُ لَهُمْ ذِكْرًا ۖ فَفَعَلَ اللَّهُ
الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ
زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

"I, eto, tako Mi Kur'an na arapskom jeziku objavljujemo i u njemu prijetnje ponavljamo da bi se oni grijeha klonili ili da bi ih na poslušnost pobudio. /113/ Neka je uzvišen Allah, Vladar Istiniti! I ne žuri s čitanjem Kur'ana prije nego što ti se objavljanje njegovo ne završi, i reci: 'Gospodaru moj, Ti znanje moje povećaj!'/114/

Uzvišeni kaže: S obzirom da će Dan povratka i nadoknade za dobro i zlo neminovno doći, Mi Kur'an objavljujemo kao radost i opomenu na jasnom i čistom arapskom jeziku u kome nema zbrke niti zamršenosti, **"i u njemu prijetnje ponavljamo da bi se oni grijeha klonili"**, tj. da bi ostavili grijšenje, zabranjeno i bestidno,

"ili da bi ih na poslušnost pobudio", tj. na pokornost i vršenje dobrih djela. **"Neka je uzvišen Allah, Vladar Istiniti!"**, tj. Čist je i visoko iznad svega Vladar Istiniti u svom obećanju, prijetnji, slanju poslanika, Džennetu, Džehennemu, a sve što je od Njega - istina je. Po svojoj pravdi, Allah, dž.š., neće kazniti nikoga prije opomene, slanja poslanika i mogućnost pravdanja, tako da niko neće imati primjedbe ni sumnje. Uzvišeni kaže:

"I ne žuri s čitanjem Kur'ana prije nego što ti se objavljanje njegovo završi", kao što su Njegove riječi:

"Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio. Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao. A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo, a poslije, Mi smo dužni da ga objasnimo." U Ovoj suri Uzvišeni kaže: **"I ne žuri sa čitanjem Kur'ana prije nego što ti se objavljanje njegovo završi"**, tj. ti šuti, pa kada ti melek završi njegovo čitanje, onda ti čitaj.

"I reci: 'Gospodaru moj, Ti znanje moje povećaj!'", tj. Ti mi od Sebe povećaj, dodaj i proširi znanje. U hadisu se kaže: /162/ "Zaista je Allah nastavljao i dodavao objavu svome Poslaniku tako da je na dan njegove smrti ona bila najobimnija." Ibn-Madže prenosi od Ebu-Hurejrea da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /163/ "Bože moj, okoristi me onim čemu me poučiš, a pouči me onome što će mi koristiti i povećaj mi znanje. Allah je hvaljen u svakom stanju." Bezzar prenosi dodatak ovom hadisu: /164/

"Tražim zaštitu kod Allaha od stanja stanovnika Vatre."

وَلَقَدْ عَرُودْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَسْوَىٰ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عُرْمًا ﴿١١٥﴾
 قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ ﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا يَا آدَمُ
 إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَزَوْجُكَ فَلَا يَخْرُجُ جَنَّاتٍ مِّنْ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ ﴿١١٧﴾
 إِنَّ لَكَ أَلَّا يَجْمَعُ فِيهَا وَلَا يُعْرَىٰ ﴿١١٨﴾ وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَىٰ ﴿١١٩﴾
 فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرٍ فَإِذَا أُخْلِدَ وَمَعَكَ
 لَيْسَ لَكَ فِيهَا مَبْعَثٌ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَنَ لَهُمَا سَوْءٌ لَهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا
 مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ﴿١٢١﴾ ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ وَقَتَابَ
 عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ﴿١٢٢﴾

A Adema smo još prije obavezali, pa on zaboravi i ne nadosmo kod njega odlučnosti!
 /115/ **A kad smo melekima rekli: "Poklonite se Ademu", svi su se oni poklonili, samo Iblis nije htio.** /116/ **"O Ademe!", rekli smo, "ovo je zaista neprijatelj tebi i tvojoj ženi, zato nikako ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš.** /117/ **U njemu nećeš ni ogladnjeti ni go biti,** /118/ **u njemu nećeš ni ožednjeti, ni žegu osjetiti."** /119/ **Ali šejtan mu poče bajati i govoriti: "O Ademe, hoćeš li da ti pokažem drvo besmrtnosti i carstvo koje neće nestati?"** /120/ **I njih dvoje pojedose s njega i ukazaše im se stidna mjesta njihova pa počese po njima lišće dženetsko stavljati, tako Adem nije Gospodara svoga poslušao i s puta je skrenuo.** /121/ **Poslije ga je Gospodar njegov izabranikom učinio, pa mu oprostio i na Pravi put ga uputio.** /122/

Ibn Ebu-Hatim kaže da je Ibn-Abbas rekao: "Čovjek je nazvan insanom jer se bio obavezao pa to zaboravio."⁴⁴⁹

Uzvišeni kaže: **"A kada smo melekima rekli: 'Poklonite se Ademu.'"** Uzvišeni spominje vrijednost i plemenitost kojima je odlikovao Adema, a.s., nad ostalim stvorenjima.

"Svi su se oni poklonili samo Iblis nije htio", tj. odbio je i uzoholio se.

"O Ademe!", rekli smo, "Ovaj je, zaista, neprijatelj tebi i tvojoj ženi", tj. hazreti Havi,

"zato ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš", tj. pazi se da on ne bude uzrok tvoga izlaska iz Dženneta, pa da se poslije mučiš oko opskrbe, a ovdje živiš raskošno u zadovoljstvu bez obaveza i naprezanja.

"U njemu nećeš ogladnjeti ni go biti". Ovdje je Uzvišeni sastavio glad i golotinju, jer je glad unutarnje, a golotinja vanjsko poniženje.

"U njemu nećeš ožednjeti, ni žegu osjetiti." Ovo dvoje je također, blisko, jer je žed unutarnja, a žega vanjska vrućina. Uzvišeni kaže:

"Ali šejtan mu poče bajati i govoriti: 'O Ademe, hoćeš li da ti pokažem drvo besmrtnosti i carstvo koje neće nestati?'" Ovo smo ranije spominjali:

"I zaklinjaše im se: 'Ja sam vam, zaista, savjetnik iskreni!'" Rekli smo da im je Allah, dž.š., bio zabranio da se primiču određenom drvetu u Džennetu, ali ih Iblis nije napuštao dok ga nisu okusili.

"I njih dvoje pojedose s njega i ukazaše im se stidna mjesta njihova", tj. njihova sramotna mjesta, kao kazna zbog kršenja Allahove, dž.š., naredbe i pokoravanja šejtanovom nagovaranju.

"Pa počese po njima lišće dženetsko stavljati", tj. trgati dženetsko lišće i stavljati ga preko svojih sramotnih mjesta.

"Tako Adem nije Gospodara svoga poslušao i s Puta je skrenuo. Poslije ga je Gospodar njegov izabranikom učinio, pa mu oprostio i na Pravi put ga uputio" (tj. Gospodar njegov ga je odabrao, a zatim njega i njegovu ženu poučio kako će tevbu činiti:

"Gospodaru naš", rekoše oni, "sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni." To je ono što je Adem, a.s., primio od svog Gospodara, kako Uzvišeni kaže:

"I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprostio; On doista, prima pokajanje, On je milostiv"⁴⁵⁰ Buharija bilježi od Ebu-Hurejrea da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /165/ "Raspravljao se Musa, a.s., sa Ademom, a.s., pa mu je rekao: 'Ti si onaj što je ljude izveo iz Dženneta, pa se sada muče?' Adem, a.s., mu odgovori: 'O Musa, ti si onaj što te Allah odabrao, odlikovao poslanstvom i učinio svojim sagovornikom. Optužuješ me za ono što je Allah propisao i odredio prije nego što me je stvorio.'" Poslanik, s.a.v.s., zatim, reče: "Pa je pobijedio Adem Musaa." Hadis je pored "Sahiha" zabilježen i u "Musnedima".

⁴⁴⁹ Vjerovatno Ibn-Abbas smatra da je riječ "insan" izvedena od glagola "nesije".

⁴⁵⁰ Izmjelu dvije zgrade je moj komentar, a ne Ibn-Kesirov.

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ
فَمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾
وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَلِكَ
أَتَىكَ آيَاتُنَا فَنَسِيهَا كَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى ﴿١٢٦﴾

"Izlazite iz njega svi", reče On, "jedni drugima ćete neprijatelji biti! Od Mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio Uputu Moju neće zalutati i neće nesrećan biti. /123/ A onaj ko se okrene od Opomene Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživiti." /124/ "Gospodaru moj", reći će, "zašto si me slijepa oživio kad sam vid imao?" /125/ "Evo zašto", reći će On. "Dokazi naši su ti dolazili, ali si ih zaboravljao, pa ćeš danas ti isto tako biti zaboravljen." /126/

Uzvišeni kaže Ademu, a.s., Havi i Iblisu: "Izlazite iz njega svi, tj. iz Dženneta, o čemu smo opširno govorili u komentaru sure "El-Bekara". **"Jedni drugima ćete neprijatelji biti!"**, tj. Adem, a.s., i njegovo potomstvo sa jedne a Iblis i njegovo potomstvo, sa druge strane.

"Od Mene će vam Uputa dolaziti." Ebu-Alije kaže da su to Vjerovjesnici, Poslanici i objave.

"Onaj ko bude slijedio uputu Moju, neće zalutati i neće nesrećan biti." Ibn-Abbas kaže da neće zalutati na dunjaluku i neće biti nesrećan na ahiretu.

"Onaj ko se okrene od Opomene Moje", tj. suprotno se ponaša od Naredbe Moje koju sam objavio svome Poslaniku, s.a.v.s., i zaboravi je, a prihvati nešto drugo kao uputu,

"teškim životom će živjeti", tj. na dunjaluku, jer neće biti smiren i širokogrudan. Grudi će mu biti stiješnjenje u njegovoj zabludi. Dok bude koristio dunjalučke blagodati, njegovo srce neće imati čisto uvjerenje i uputu. Trajno će biti uzrujan, zbunjen i sumnjičav, a poslije ga čeka kazna u kaburu. Bezzar bilježi od Ebu-Hurejrea da je Poslanik, s.a.v.s., za riječi Uzvišenog: **"Taj će teškim životom živjeti"**, rekao: /166/ "Težak život će imati onaj za koga je Allah rekao da će na njega pustiti 99 zmijsa, koje će gristi njegovo meso do Sudnjeg dana."

"I na Sudnjem danu ćemo ga slijepim proživiti." Ikrima kaže: Slijepim za sve osim Džehennema. Moguće je da se ovdje misli sakupljanje i oživljavanje u Vatri slijepih očiju i srca, jer Uzvišeni kaže:

"Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti, licem zemlji okrenute, slijepa, nijeme i gluhe; boravište njihovo bit će Džehennem." Oni će tada upitati:

"Gospodaru moj, zašto si me slijepa oživio kad sam vid imao?", tj. na dunjaluku.

"Evo zašto", reći će On. "Dokazi naši su ti dolazili, ali si ih zaboravljao, pa ćeš danas ti isto tako biti zaboravljen", tj. pošto si odbacio Allahove, dž.š., ajete i prema njima se ponio kao da te se ne tiču, a bili su ti saopćeni, pa zaboravio i zapostavio, i Mi ćemo sada postupiti prema tebi kao prema zaboravljenom.

"Sada ćemo Mi njih zaboraviti, zato što su zaboravili da će na ovaj Dan pred Nama stajati." Naknada je prema vrsti djela. Ova se prijetnja ne odnosi na one koji zaborave dijelove Kur'anskog teksta, njegovo proučavanje i primjenu. Za zaboravljanje teksta Kur'ana drugačija je prijetnja. Ahmed bilježi od Sa'da ibn Ubade da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /167/ "Ko uči Kur'an pa ga zaboravi, srest će Allaha, dž.š, na Dan kad Ga sretne, bolestan od lepree."

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ
أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمَرْ بِشَيْءٍ رَبِّهِ وَعَلَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾

"I tako ćemo Mi kazniti sve one koji se pohotama previše odaju i u dokaze Gospodara svoga ne vjeruju. A patnja na onom svijetu bit će, uistinu, bolnija i vječna." /127/

Uzvišeni kaže da će ovako kazniti one koji pretjeraju i poriču Allahove, dž.š., dokaze i na ovom i na budućem svijetu:

"Oni će se u životu na ovom svijetu mučiti, ali će patnja na onom svijetu sigurno teža biti, od Allaha ih niko neće odbraniti." Zato Uzvišeni kaže: **"A patnja na onom svijetu bit će, uistinu, bolnija i vječna"**, tj. bolnija od dunjalučke i trajnija, jer će u njoj vječno ostati. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /168/ "Dunjalučka kazna lakša je od ahiretske." Ovo je rekao bračnim drugovima koji su na sebe prizvali Allahovo prokletstvo zbog toga što je jedan od njih optužio drugog za preljubu.

أَفَلَمْ
يَهْدِهِمْ كَمَا هَدَيْتَهُمْ مِنْ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي اللَّحْمِ ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾

"Zar njima nije poznato koliko smo naroda prije njih uništili, onih po čijim nastambama oni hode! To su, zaista, dokazi za ljude pametne. /128/ I da nije prije izrečene riječi Gospodara tvoga, kazna bi već bila neminovna. /129/ Zato otrpi njihove riječi i Gospodara svoga slavi, zahvaljujući Mu, prije izlaska Sunca i prije zalaska njegovog, i slavi Ga u noćnim časovima, i na krajevima dana, da bi bio zadovoljan."/130/

Uzvišeni kaže: **"Zar im nije poznato"**, tj. onima što poriču to što si im donio, o Muhammede, koliko smo Mi nevjerničkih naroda uništili prije njih, koji su nestali pa im se ne zna ni porijeklo ni trag, a sami su svjedoci njihovih ruševina koje su naslijedili i po kojima hodaju.

"To su, zaista, dokazi za ljude pametne", tj. za one koji imaju zdrave pameti i ispravne rezone.

"I da nije ranije izrečene riječi Gospodara tvoga, kazna bi već bila neminovna", tj. da nije Allahove, dž.š., riječi koje je ranije izrekao, a to je da neće nikoga kazniti prije uspostavljanja dokaza protiv njega, kazna bi im bila neminovna na ovom svijetu i nenadno bi došla. Već je određeno da budu kažnjeni na ahiretu u tačno određeno vrijeme. Zato Uzvišeni kaže svome Poslaniku, s.a.v.s., tješeci ga i hrabreći:

"Zato otrpi njihove riječi", tj. njihovo poricanje,

"I Gospodara svoga slavi, zahvaljujući Mu, prije izlaska Sunca", tj. obavljaj sabah-namaz,

"i prije zalaska njegovog", tj. akšam-namaz. Džerir ibn Abdullah el-Bedželi, kao sahih-bilježić: "Sjedili smo kod Poslanika, s.a.v.s., pa je pogledao mjesec u noći kada je bio pun, a zatim rekao: /169/ 'Zaista ćete vidjeti svoga Gospodara kao što gledate ovaj mjesec. Neće vas od viđenja Njegovog ništa zakloniti, pa ako možete da ne budete spriječeni da ne klanjate prije izlaska i zalaska Sunca, to činite.'" Poslanik, s.a.v.s., citirao je gore navedeni ajet. Uzvišeni kaže:

"I obavljaj ga u noćnim časovima", tj. noćni namaz, a neki smatraju da se odnosi na akšam i jaciju,

"I krajevima dana", tj. na početku i kraju noći, **"da bi bio zadovoljan."** Slične su i riječi Uzvišenog: **"Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš**

zadovoljan biti." U "Sahihu" stoji: /170/ "Uzvišeni Allah će reći: 'O dženetlije! Oni će reći: 'Odazivamo ti se Gospodaru naš.' On će upitati: 'Jeste li zadovoljni?' Odgovorit će: 'Kako da ne budemo zadovoljni kada si nam dao ono što nisi dao ni jednom svom stvorenju.' On će reći: 'Dat ću vam vrednije od toga.' 'A šta je to vrednije?', upitat će oni. On će reći: 'Darovat ću vam Svoje zadovoljstvo, nakon čega se na vas neću nikada srditi.'" U drugom hadisu stoji: /171/ "O dženetlije, vi kod Allaha imate jedno obećanje i On hoće da vam ga ispuni.' Oni će reći: 'A šta je to?' 'Zar nam nije prosvjetlio lice, učinio teškim težulje, zaštitio nas od Vatre i uveo u Džennet.' Tada će On ukloniti zastor i oni će Ga gledati. Tako mi Allaha, ništa im hairnije neće biti dato od gledanja u Njega, a to je dodatna nagrada."

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زِينَةً الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْسِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَانْتِفَاكِ رِزْقًا مِّنْ رَّبِّكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلشَّقَوَىٰ ﴿١٣٢﴾

I nikako ne gledaj dugo ljepote ovoga svijeta koje Mi kao užitak raznim sortama nevjernika pružamo, da ih time na kušnju stavimo, a opskrba Gospodara tvoga bolja je i vječna. /131/ Naredi porodici svojoj da obavljaju namaz i ustraj u tome! Mi ne tražimo od tebe opskrbu, Mi tebe opskrbljujemo! A samo one koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili čeka lijep svršetak."/132/

Uzvišeni kaže svom Poslaniku Muhammedu, s.a.v.s.: Ti ne gledaj na one što u raskoši žive i na blagodati u kojima se nalaze. Sve su to prolazni ukrasi kojima ih kušamo. Malo je Mojih zahvalnih robova. Ja sam tebi dao nešto bolje. Kao što Uzvišeni kaže na drugom mjestu:

"Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni ti objavljujemo. Ne pružaj pogled svoj na ono što Mi dajemo na uživanje nekima od njih." Slično je ono što je Allah, dž.š., obećao Svome Poslaniku na ahiretu, što je bezgranično i veličanstveno i što se ne može opisati. Uzvišeni kaže: **"A opskrba Gospodara tvoga bolja je i vječna."** U sahih hadisu stoji da je: /172/ "Ušao Omer ibn Hattab kod Poslanika, s.a.v.s., na čardak u

***Ovo je kraj skraćenog tefsira
sure "TA-HA".***

***Allahu, dž.š., pripada pohvala i
zahvala, i molimo Ga za pomoć i
uputu.***